

Хмельницький національний університет

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра української філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Магістр

**ОНОМАСТИКОН РОМАНУ ГАЛИНИ ПАГУТЯК «ЗАЧАРОВАНІ
МУЗИКАНТИ»: СТРУКТУРА, СТИЛІСТИЧНО-ВИРАЖАЛЬНІ
МОЖЛИВОСТІ, ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ В ШКОЛІ**

Галузь знань 01 Освіта /Педагогіка
Спеціальність 014 Середня освіта
Спеціалізація 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Шифр КвР.СОУмз.023060.01.01.00

студентки II курсу групи СОУмз-23-1 Наталії ВЛАСЮК
підпис, дата

Керівник Оксана ЮЩИШИНА,
підпис, дата кандидат філологічних наук, доцент

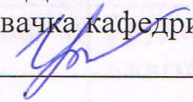
До захисту допускаю:
завідувач кафедри української філології Анатолій ЯНЧИШИН,
підпис, дата канд. філол. наук

Хмельницький 2024

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	гуманітарно-педагогічний
Кафедра	української філології
Рівень вищої освіти	магістр
Галузь знань	01 Освіта /Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Спеціалізація	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітня програма	освітньо-професійна

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри української філології

 Інна ЦАРАЛУНГА
 12 жовтня 2023 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗАЄЦЬ НАТАЛІЇ МИКОЛАЇВНИ

1. **Тема роботи:** «Ономастикон роману Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти»: структура, стилістично-виражальні можливості, особливості вивчення в школі», затверджена наказом ректора університету від 26 серпня 2024 року № 60.

Керівник роботи – Оксана Ющишина.

2. Термін подання студентом завершеної роботи – грудень 2024 року.

3. **Вихідні дані роботи.** Незважаючи на наявність низки теоретико-практичних напрацювань Л. Белея, В. Калінкіна, Ю. Карпенка, М. Торчинського та інших дослідників, комплексна характеристика поетонімів роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти» не виконувалася, що обумовлює актуальність теми кваліфікаційної роботи магістерського рівня.

4. Перелік підлеглих розробці питань.

Фіксування власних назв роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти», їхня інвентаризація.

Вивчення історії дослідження поетонімів.

Огляд сучасних здобутків літературної ономастики.

З'ясування структурних, стилістично-виражальних особливостей поетонімів роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти».

Установлення продуктивності вживання власних назв.

5. Графічний матеріал – діаграми.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

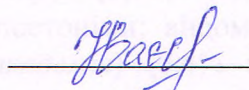
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
	немає		

7. Дата видачі завдання – 12 жовтня 2023 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

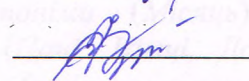
№ з/п	Найменування етапів виконання кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка
1	Обрання теми кваліфікаційної роботи	Вересень 2023 року	
2	Опрацювання наукової літератури з теми дослідження	Вересень 2023 року	
3	Збирання матеріалу, його первинна наукова інтерпретація	Вересень-листопад 2023 року	
4	Написання першого розділу кваліфікаційної роботи	Грудень 2023 – квітень 2024 року	
5	Апробування результатів дослідження шляхом здійснення публікації у збірниках наукових праць та участі у конференціях	Січень, квітень, вересень 2024 року	
6	Написання другого розділу кваліфікаційної роботи	Травень-вересень 2024 року	
7	Написання «попереднього» варіанту кваліфікаційної роботи	Жовтень-листопад 2024 року	
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи	Листопад 2024 року	
9	Остаточне завершення кваліфікаційної роботи	Грудень 2024 року	
10	Подача кваліфікаційної роботи на кафедру	Грудень 2024 року	

Студент

Наталія ВЛАСЮК

Керівник

Оксана ЮЩИШИНА

Автор

Н. ВЛАСЮК

АНОТАЦІЯ

Тема роботи «Ономастикон роману Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти»: структура, стилістично-виражальні можливості, особливості вивчення в школі». Автор – **Власюк Н.М.** Науковий керівник – Ющишина О. М. Обсяг магістерської роботи – 80 сторінок, з них – 71 сторінка основного тексту. Робота містить 1 додаток, 62 джерела посилання.

Ключові слова: поетонім, роман, Галина Пагутяк, структурна характеристика, стилістично-виражальні можливості, продуктивність.

Об'єкт дослідження – поетоніми роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти».

Предмет дослідження – структура власних назв, їхні стилістично-виражальні особливості.

Мета дослідження – аналіз онімного простору роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти» з погляду структурних і стилістично-виражальних можливостей поетонімів.

У романі-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти» зафіксовано 218 власних назв, зокрема: *вітопоетоніми* (63,8% від усіх зафіксованих поетонімів) (антропопоетоніми (*Докія; Івасик; Данте*): найменування жінок, найменування чоловіків, найменування відомих людей; міфопоетоніми (*Господь; Перун; Спаситель*): релігіопоетоніми (монотеопоетоніми і політеопоетоніми) й ангело- та агіопоетоніми; зоопоетоніми (*Сивулька*), зокрема гіппопоетонім); *топопоетоніми* (19,3% від усіх зафіксованих поетонімів) (ойкопоетоніми (*Афіни, Львів, Воловине*): астіпоетоніми, комопоетоніми; хоропоетоніми (*Італія, Волощина, Журавенщина*): суверенопоетоніми, районопоетоніми; гідропоетоніми (*Дністер, Дунай*): потамопоетоніми, лімнопоетоніми; оропоетоніми (*Бескиди, Бокоцин, Гора*): едитопоетоніми, скопулусопоетоніми, тумулусопоетоніми; спелеопоетонім (*Вифлеємська печера*); сільвопоетоніми (*Чорний ліс*); *ідеопоетоніми* (6,9% від усіх зафіксованих поетонімів) (хронопоетонімами (*Великдень, Великий піст*): геортопоетоніми, темпопоетоніми; бібліопоетоніми (*Біблія, «Богородиця»*); артіпоетоніми (*«Не перейти Дунай-річку глибокую...»*)); *прагмапоетоніми* (*Західна брама, Спасівський монастир*) (3,7% від усіх зафіксованих поетонімів) (архітектуропоетоніми; домопоетоніми: андомопоетоніми, конструкціпоетоніми); *ергопоетоніми* (*Замойська академія*) (0,4% від усіх зафіксованих поетонімів) (школопоетонім); *космопоетоніми* (*Місяць*) (0,4% від усіх зафіксованих поетонімів); *апелятивоніми* (*Пані, Німці, Доля, Всесвіт, Рік*) (5,5% від усіх зафіксованих поетонімів) (персоноапелятивоніми, абстракціяпелятивоніми, об'єктоапелятивоніми).

Структурне розмаїття онімного простору аналізованого роману засвідчує функціонування: 158 простих (72,5% від усіх зафіксованих поетонімів) (*Маруся, Гриць, Беатріче, Макіавеллі, Ісус, Спаситель, Сивулька, Мадярщина, Афіни, Львів Спаса, Місяць, Німці* та ін.); 51 складеного (23,4% від усіх зафіксованих поетонімів) (*Діва Марія, Замойська академія, Зелені свята, Стефан Ліський, Марк Аврелій, Річ Посполита* та ін.) і 9 складних (4,1% від усіх зафіксованих поетонімів) (*Великдень, Середземномор'я, «Богородиця»* та ін.) поетонімів, які найчастіше виконують текстотвірну, номінативну, естетичну, емоційно-експресивну, характеристичну, локалізаційну функції, містять різні конотації.

Автор _____ *Власюк* _____ Н. ВЛАСЮК

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПОЕТОНІМІВ.....	10
1.1. Літературно-художня ономастика: від історії до сучасності	10
1.2. Художні функції поетонімів.....	15
1.3. Творчість Галини Пагутяк у контексті мовознавчих і літературознавчих досліджень.....	20
Висновки до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА Й СТИЛІСТИЧНО-ВИРАЖАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ ПОЕТОНІМІВ РОМАНУ ГАЛИНИ ПАГУТЯК «ЗАЧАРОВАНІ МУЗИКАНТИ».....	29
2.1. Вітопоетоніми художнього твору	33
2.2. Топопоетонімікон роману	43
2.3. Ідеопоетоніми, прагмапоетоніми, космопоетоніми, ергопоетоніми й апелятивоніми художнього тексту	49
Висновки до розділу 2.....	54
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПОЕТОНІМІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ГАЛИНИ ПАГУТЯК)	55
Висновки до розділу 3.....	68
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	72
ДОДАТКИ.....	80
ДОДАТОК А. Продуктивність вживання поетонімів у романі-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти».....	80

ВСТУП

Ономастика – розділ мовознавства, що вивчає власні назви погляду походження, будови, розвитку, функціонування, правопису тощо.

За об'єктами дослідження ономастику поділяють на антропоніміку (вивчає власні особові назви), топоніміку (власні географічні назви), етніоніміку (назви народів, племен), зооніміку (власні назви, клички свійських (переважно) тварин), космоніміку (власні назви об'єктів космосу, зокрема народні), теоніміку (власні назви богів і божеств), ергоніміку (власні назви установ, організацій, підприємств), хрематоніміку (власні назви предметів матеріальної та духовної культури), хрононіміку (власні назви різних подій);

За напрямками досліджень розрізняють теоретичну, описову, історичну, прикладну (практичну), поетичну, когнітивну, фольклорну [Енциклопедія, с. 439].

Літературна ономастика – галузь ономастики, що вивчає функціонування власних назв у художніх творах [Енциклопедія, с. 439]. Поетоніми – пропріативи, які засвідчені в художніх творах [Торчинський, 2008, с. 239].

Аналіз мовних одиниць у художньому творі, зокрема поетонімів, передбачає часткове дослідження індивідуального стилю письменника. Індивідуальний стиль – це сукупність мовно-виражальних засобів, які виконують естетичну функцію і вирізняють мову окремого письменника з-поміж інших; своєрідність мови окремого індивіда [Енциклопедія, с. 653].

У сучасному мовознавстві власні назви в художніх творах досліджували О. С. Горбач, М. В. Доценко, Д. В. Козловська, Т. І. Крупеньова, Г. П. Лукаш, А. В. Лупол, Л. П. Петрова, Л. І. Селіверстова, О. О. Усова, І. В. Хлисту́н. Загальні питання функціонування поетонімів також висвітлені

в наукових студіях Д. Г. Бучка, В. В. Калінкіна, Ю. О. Карпенка, М. М. Торчинського.

Хоча сьогодні є значна кількість досліджень щодо вживання власних назв у творах художньої літератури, проте поза увагою науковців залишився ономастикон прозових творів Галини Пагутяк, зокрема роману-феєрії «Зачаровані музиканти» [31], які потребують ґрунтовного вивчення. Тому вважаємо, що обрана тема кваліфікаційної роботи є *актуальною*.

Мета дипломної роботи – аналіз онімного простору роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти» з погляду структурних і стилістично-виражальних можливостей поетонімів.

Поставлена мета визначає такі **завдання**:

- уточнити сутність поняття «поетонім», встановити його місце у структурі онімного простору української мови;
- схарактеризувати історію дослідження власних назв, засвідчених у художніх творах;
- зафіксувати й систематизувати поетоніми роману-феєрії «Зачаровані музиканти»;
- визначити продуктивність вживання поетонімів у романі;
- схарактеризувати структурні та стилістично-виражальні особливості власних назв у художньому творі;
- описати особливості вивчення ономастики та розробити систему вправ на застосування поетонімів у навчально-виховному процесі середньої школи.

Об’єктом дослідження є поетоніми роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти».

Предметом дослідження є структура власних назв, їхні стилістично-виражальні особливості.

Джерельною базою дослідження є твір Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти». Загальна кількість зафіксованих поетонімів становить 210 одиниць.

Методи дослідження. Досягнення поставленої в роботі мети та вирішення конкретних завдань зумовили застосування таких методів: *суцільної вибірки* (для виокремлення та фіксації пропріативів), *кількісних підрахунків* (виявлення продуктивності окремих груп онімів); *описового* (класифікація та інтерпретація поетонімів), *структурного* (аналіз структурної організації поетонімів), *стилістико-контекстологічний* (визначення емоційно-експресивного змісту онімів у аналізованих творах); *етимологічного* (визначення походження власних назв).

Наукова новизна дипломної роботи полягає в тому, що вперше у сферу наукового вивчення введено поетоніми роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти», з'ясовано їхню структуру й стилістично-виражальні особливості.

Теоретичне значення дослідження полягає в розробці уточнених теоретико-методологічних засад літературної ономастики із зверненням особливої уваги на статус поетонімів із погляду загальних та специфічних ознак.

Практичне значення роботи визначається можливістю використання матеріалів та результатів дослідження при проведенні як мовознавчих, так і літературознавчих досліджень різного спрямування; створенні словників, зокрема мови письменниці; у процесі викладання гуманітарних дисциплін у навчальних закладах різних рівнів.

Апробація результатів роботи. З теми дослідження опубліковано дві статті: «Топоетонімікон роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти»» («Славістичні студії») [Помилка! Джерело посилання не знайдено.] і «Вітопоетоніми роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані

музиканти»» («Поділля. Філологічні студії») [Помилка! Джерело посилання не знайдено.].

Про результати дослідження доповідалося на II Міжнародній науково-практичній конференції «Міжкультурні комунікації в галузі освіти» (Хмельницький, 21-22 березня 2024 року) з темою дослідження «Особливості творення літературно-художніх антропонімів у романі Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти» », Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми лінгвістики та лінгводидактики» (Умань, 18 квітня 2024 р.) з темою дослідження «Функціонально-стилістичні особливості власних назв у романі Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти» », на III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Теорія і практика професійної освіти: українська мова та українська література» (Умань, 18 квітня 2024 р.) з темою дослідження «Художні функції власних назв у романі Галини Пагутяк “Зачаровані музиканти” » і в II Подільських філологічних читаннях (ХНУ, 19 квітня 2024 р.) з темою дослідження «Топоніми як засіб моделювання художнього простору роману Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти»».

Структура роботи. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури (70 позицій) і одного додатка. Загальний обсяг роботи – 80 с., з яких 71 с. – основного тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПОЕТОНІМІВ

1.1. Літературно-художня ономастика: від історії до сучасності

Літературно-художня ономастика, як нова галузь мовознавства, вивчає функціонування власних назв у художніх творах і репрезентована в дисертаційних роботах, окремих монографіях і статтях. Поетонімічна лексика була і залишається постійним об'єктом уваги вчених.

Сучасна наука про власні назви у художньому тексті – це результат тривалої, цілеспрямованої культурної та мовленнєвої діяльності письменників, відповідно, літературно-художня онімна система є динамічною й повсякчас перебуває в процесі розвитку, тому, досліджуючи її, потрібно враховувати всі взаємозв'язки з іншими, як лінгвальними, так і позалінгвальними чинниками [Горбач, 2017, с. 25-26].

Особливої уваги потребує термінологія поетоніміки, оскільки і сьогодні серед ономастів немає спільної думки ні про структуру поетонімного простору, ні навіть про назву цього досить об'ємного розділу ономастики [Торчинський, 2008, с. 120].

У наукових дослідженнях фіксуємо вживання таких дефініцій: літературна ономастика (О Карпенко, Ю. Карпенко, Т. Крупеньова, Г. Мельник, О. Усова, О. Фонякова), літературно-художня ономастика (А. Вегеш, Л. Белей, Н. Попович, О. Сколоздра), поетична ономастика (М. Доценко), поетика оніма (В. Калінкін), поетоніміка (М. Доценко, М. Торчинський), ономапоетика (Л. Селіверстова), стилістична ономастика (К. Зайцева) тощо [Див.: Доценко, 2018, с. 4].

У нашому дослідженні для уникнення розбіжностей у термінології послуговуватимемося терміном «літературно-художня ономастика», оскільки вважаємо його найбільш прийнятним щодо вивчення поетонімів у художніх текстах.

Поетонім, або літературно-художній онім – будь-яка власна назва у художньому творі [Бучко, 2012, с. 150].

У сучасній літературній ономастиці наявні різні класифікації поетонімів. Їх упорядковано за такими критеріями: позиція сюжетного функціонування, образна характеристика, змістова значущість, стилістична навантаженість поетоніма, екстралінгвальні чинники щодо найменування осіб. Відомі також спроби систематизувати поетонімію, використовуючи формат бінарних опозицій [Доценко, 2018, с. 4].

Ще однією актуальною проблемою сучасної поетичної ономастики постає проблема функціонального навантаження поетонімів [Див.: Доценко, 2018, с. 4], це питання ми детально розглянемо в наступному параграфі.

Літературно-художня ономастика, як окремий напрям досліджень, відносно молода наука. В українській ономастиці вона оформилася у 60-х рр. ХХ ст. До 50-х рр. ХХ ст. дослідження літературної ономастики в Україні мали переважно принагідний характер. Говорячи про імена авторів і про назви тодішніх праць, головною метою досліджень літературної ономастики було від початку і залишається в подальшому дослідження засобів, якими оперують письменники, коли користуються власними назвами [Вегеш, 2021, с. 8].

За два останні десятиріччя в Україні сформовано одеську школу літературної ономастики, яку очолив Ю. О. Карпенко. Трохи пізніше під керівництвом Є. С. Отіна та В. М. Калінкіна почала працювати донецька школа поетики оніма та ужгородська, яку очолює Л. О. Белей. Поетику онімів досліджують також у Києві, Чернівцях, Тернополі, Львові, Дніпропетровську, Хмельницькому та інших філологічних центрах України [Скорук, 2014, с. 209].

Одеська школа оперує терміном **літературна ономастика**, Донецька використовує термін **поетична ономастика**, Ужгородська дотримується терміна **літературно-художня ономастика** України [Скорук, 2014, с. 209].

Якщо будь-яку власну назву прийнято позначати грецьким словом онім, а їх сукупність – терміном онімія, то й відповідно у сфері літературної ономастики вживають терміни літературний онім, літературна онімія. Паралельно до них функціонують і однослівні позначення поетонім, поетонімія [Скорук, 2014, с. 209].

Ю. О. Карпенко пропонує таку класифікацію літературних онімів: антропоетоніми (імена історичних осіб і фіктоніми), ідеопоетоніми, астропоетоніми, ергопоетоніми, топопоетоніми, зоопоетоніми, теопоетоніми, хронопоетоніми, хрематопоетоніми [Скорук, 2014, с. 210].

Як зазначає І. Д. Скорук, «до засад поетичної ономастики належить те, що: 1) вона вторинна, виникає й існує на базі загальнонародної ономастики; 2) поетична ономастика не зумовлена безпосередньо історичним розвитком, на відміну від реальної ономастики, а залежить від волі автора й детермінована художнім задумом, жанром, напрямом і стилем твору; 3) власні назви в художньому творі передусім виконують стилістичну функцію і беруть участь у створенні образів; 4) на відміну від реальних власних назв, що належать мові, художні власні назви існують на рівні мовлення, тексту; 5) до складу художніх власних назв входить така їхня особлива група, як заголовки, що стають центром ономастичного простору твору» [Скорук, 2014, с. 211].

Сучасні дослідження з ономастики ґрунтуються на теоретичних засадах, розроблених у працях Л. О. Белея, В. М. Калінкіна, Ю. О. Карпенка, М. М. Торчинського. Є ряд кандидатських дисертацій, присвячених власним назвам в художніх творах: О. С. Горбач досліджує сатирично-гумористичні тексти кінця ХХ – початку ХХІ століття; М. В. Доценко – поетоніміку модерністської та постмодерністської прози; Д. В. Козловська – структурно-семантичні та функціонально-стилістичні характеристики поетонімії романів українських письменниць початку ХХІ ст.; Т. І. Крупеньова – ономастикон драматичних творів Лесі Українки; Г. П. Лукаш – ономастикон прозових

творів Володимира Винниченка; А. В. Лупол – онімний простір у поезії Василя Стуса; М. В. Максимюк – онімний простір постмодерністського тексту; Г. І. Мельник – онімікон у структурі ідіостилю (на матеріалі поезії Євгена Маланюка); Л. П. Петрова – власне ім'я як засіб інтелектуалізації поетичного мовлення (на матеріалі поезій Ліни Костенко), Л. І. Селіверстова – ономастикон у поетичному ідіолекті Яра Славутича; О. О. Усова – ономастикон художніх творів Миколи Хвильового; І. В. Хлистун – власні назви в українській поезії II пол. XX століття (семантико-функціональний аспект); Л. Д. Шестопалова – специфіку антропонімів у химерній прозі (на матеріалі творчості В. Г. Дрозда).

У Хмельницькому опубліковано низку наукових статей, присвячених дослідженню поетонімів у художніх творах.

Л. В. Терещенко здійснила низку публікацій, присвячених дослідженню поетнімів у художніх текстах українських письменників: «Антропонімікон байкарської спадщини П. П. Білецького-Носенка» [Терещенко, 2012], «Оними в байкарській спадщині Маркіяна Шашкевича» [Терещенко, 2013], «Особливості використання пропріативів у байках Г. Сковороди, Є. Гребінки, Л. Боровиковського» [Терещенко, 2009а], «Семантика і структура онімів у байках Євгена Гребінки» [Терещенко, 2009б], «Стилістично-виражальні можливості антропонімів у байках Левка Боровиковського» [Терещенко, 2009в], «Топоніми у байках Л.Глібов» [Терещенко, 2018].

Л. Л. Станіславова дослідила типологію та переклад антропонімів у романах саги про Відьмака А. Сапковського; онімну специфіку драм О. Ірванця «Маленька п'єса про зраду для однієї актриси» та «Recording» [Станіславова, 2011]; стилістично-виражальні можливості топонімів у афористиці Р. Доценка [Станіславова, 2013].

І. В. Горячок у статті «Поетоніми збірки поетеси-подолянки О. Радущинської „Стукав сніг...” як засоби її світобачення» з'ясувала, що поетеса-подолянка Оксана Радущинська здебільшого використовує у

поетичній збірці „Стукав сніг...” такі розряди власних назв, як хрононіми, космоніми, теонім; топоніми та ойконіми у неї характеризуються поодинокими фіксаціям; власні назви у поезіях письменниці репрезентують індивідуальний неповторний стиль автора, виступають яскравими та активними показниками специфіки її онімного письма, створюють барвистий онімний простір її творів» [Горячок, 2013, с. 49].

В. А. Філінюк і Н. В. Григорук у статті «Ономастикон поетичного календаря «Дороги світла» Олександра Козинця» описали сукупність онімів, зафіксованих у збірці, уклали класифікацію власних назв згідно з кількома критеріями: заголовки згруповано відповідно до структурних особливостей, інші оніми розподілено за лексико-семантичними ознаками; охарактеризували функції вжитих онімів та їхнє місце в поетичних текстах [Філінюк, 2023, с. 41].

О. М. Ющишина, К. А. Дубініна у статті «Онімний простір поезій Ольги Берези (на матеріалі збірки «Аграфка для янгола»)» описали поетоніми, зафіксовані в збірці; виокремили «вітопоетоніми (міфопоетоніми, антропопоетоніми, зоопоетоніми), топопоетоніми (ойкопоетоніми, оропоетоніми, хоропоетоніми), ідеопоетоніми (хронопоетоніми), прагмапоетоніми (архітектуропоетоніми, товаропоетоніми), космопоетоніми; встановили, що переважають прості пропріальні одиниці, непоширеними є складені та складні поетоніми» [Ющишина, 2023, с. 697].

Ю. Набухотна у статті «Особливості вивчення поетонімів у закладах вищої освіти (на прикладі творчості В. Шкляра)» визначила особливості вивчення поетонімів у закладах вищої освіти, запропонувала вправи й завдання не лише для швидкого й цікавого засвоєння теоретичних відомостей з ономастики, а й для удосконалення вмінь та навичок із лексики, стилістики, орфографії, морфології [Набухотна, 2023, с. 41].

В. Нейман у статті «Псевдопоетоніми тревелогу Макса Кідрука «На Зеландію!»: мотиваційний аспект» проаналізувала псевдопоетонімну лексику

в тревелозі Макса Кідрука «На Зеландію!», визначила okazіональні вторинні особові найменування, зокрема містер Подивіться-Який-У-Мене-Файний-Пістоль, містер Гімалайські-Піки-На-Погонах та ін., з'ясувала особливості їхньої мотивації [Нейман, 2023, с. 41], а в розвідці «Топопоетонікон тревелогу Макса Кідрука «На Зеландію!»» виокремила лексико-семантичні групи топопоетонімів, зокрема хоропоетоніми, ойкопоетоніми, оропоетоніми, гідропоетоніми та ін., з'ясувала їхнє функціонально-стилістичне навантаження [Нейман, 2023, с. 75].

Отже, літературно-художня ономастика вивчає функціонування власних назв у художніх творах. На сьогодні є значна кількість досліджень, присвячених поетонімам у творах різних українських письменників, зокрема активно ведуться такі дослідження і в Хмельницькому національному університеті.

1.2. Художні функції поетонімів

Донині одна з найважливіших проблем сучасної української літературно-художньої ономастики – дослідження функціонально-стилістичних особливостей поетонімії в художньому творі. Це засвідчує низка дисертацій, у яких мовознавці-ономасти (О. С. Горбач, М. В. Доценко, Д. В. Козловська, Т. І. Крупеньова, Г. П. Лукаш, А. В. Лупол, Л. П. Петрова, Л. І. Селіверстова, О. О. Усова, І. В. Хлистун) намагалися дослідити оніми в художніх творах і, зокрема, з'ясувати їхні функціонально-стилістичних особливості.

А. І. Вегеш стверджує, що «літературні антропоніми, топоніми, зооніми і т.д. – це імена художніх об'єктів, створених письменником і введених у художній текст. Ця сукупність імен вивчається літературною ономастикою, а також стилістикою і поетикою. Безперечно, одним із найчисленніших і найпопулярніших класів власних назв є антропоніми – особові імена людей,

оскільки людина особливий інтерес виявляє насамперед щодо тих сфер, які пов'язані безпосередньо з нею, особливостями її життя, побуту, історії тощо» [Вегеш, 2021, с. 13].

Порівняно зі звичайним мовленням власні назви набувають у контексті художнього твору нових функцій. Функційне навантаження власної назви визначається метою, яку ставить перед собою автор [Вегеш, 2021, с. 34].

Традиційно у мовознавстві функція визначається як роль мови або її одиниць у спілкуванні, а основними мовними функціями вважаються комунікативна, когнітивна, експресивна, естетична та ін. Характеризуючи особливості власних назв, ономасти теж виділяють певні функції, однак у їхніх поглядах на цю проблему немає єдності [Торчинський, 2006, с. 295].

Ю. О. Карпенко зазначає, що основною функцією власних назв у літературі є **стилістична**, оскільки саме значення оніма, його цінність для письменника та читача відіграє ключову роль у тексті. У межах стилістичної функції учений виокремлює **інформаційно-стилістичну** (містить характеристичні, соціальні та ідеологічні відомості) та **емоційно-стилістичну** функції (забезпечує емоційне ставлення до зображуваного) [Карпенко, 1975, с. 5-7].

Л. О. Белей, аналізуючи літературно-художні антропоніми, висловив думку, що «в українській літературно-художній антропонімії є численна група ЛХА, що служить передусім виразником узагальненої, навіть абстрактної емоційно-експресивної оцінки, „індикаторами» авторського ставлення до героїв або ж конкретизованої, вмотивованої емоційної оцінки персонажів», на основі чого можливе розрізнення двох груп характеристично-оцінних антропоетонімів: „1) **емоційно-оцінні** ЛХА, у структурі та внутрішній формі яких відсутні вказівка чи натяк на причину, що зумовила їх емоційність; 2) **інформаційно-оцінні** ЛХА, структура, а точніше, внутрішня форма яких містить „пояснення” їх емоційності» [Белей, 1996, с. 176].

Вчений зазначає, що «українські літературно-художні антропоніми репрезентують весь спектр емоційно-експресивних оцінок – від інтимно-пестливих до пейоративно-згрубілих, а правильність визначення експресивності конкретного антропопоніма залежить від точності встановлення емоційного „нуля”, тобто визначення кола емоційно-нейтральних ЛХА, які, незважаючи на структуру, в певному літературному тексті позбавлені всяких експресивних конотацій (насамперед це офіційні літературні варіанти прізвищ, імен по батькові, а також імен, а також певна частина інших власних особових назв, здатних в певних мовленнєвих ситуаціях втрачати експресивні конотації)» [Белей, 1996, с. 176 –177].

Як стверджує Л. О. Белей, «ЛХА виступають важливим, а подекуди навіть єдиним мовностилістичним засобом вираження емоційності. Емоційно-оцінні ЛХА є носіями «чистої» емоційності, а їх сприйняття орієнтоване на реальну антропонімію. Виняткова роль, яка відводиться інформаційно-оцінним ЛХА як засобу моральної характеристики персонажів, зумовлена дуже широкими конотативними їх можливостями» [Белей, 1996, с. 213].

Г. П. Лукаш зазначає, що «антропонімічні поетоніми виконують **номінативну** функцію – називають особу – і **характеристичну**, яка: а) вказує на авторське ставлення до персонажа і програмує відповідне ставлення читача, б) створює національно-мовну ситуацію, в) дає побічну характеристику дійовій особі, вказуючи на вік, стать, стосунки з іншими персонажами, за допомогою титульних слів або детермінантів – на рід занять, соціальний стан, політичні погляди. Ці функції виконуються шляхом добору різних антропоформул, а також через контактні та дистактні співположення з асоціативними апелятивами» [Лукаш, 1997, с. 7-8]. Також мовознавець стверджує, що «при всій різноманітності завдань поетонімів у художньому тексті різні класи літературних топонімів об'єднує чотири основні функції: **номінативна**, або індивідуалізуюча; **конотативна**, або характеризуюча;

інформативна – **сміськова** та **художньо-стилістична**. Усі інші функції зводяться до розширення наведених в залежності від специфіки онімного класу. Але на всіх цих функціях лежить відбиток приналежності ХТ, підпорядкування його універсаліям. Тому дія ЛО знаходиться також в залежності від літературного роду, літературного напрямку, національних особливостей літератури та жанру твору» [Лукаш, 1997, с. 9].

В. М. Калінкін визначає функцію поетонімів як «особливу діяльність оніма у створенні образності художнього мовлення, адже процес переродження (зміни, переосмислення) власної назви наявний в кожному художньому тексті. Учений виокремлює **номінативну, ідеологічну, характеризуючу, стилістичну** функції [Калінкін, 1999, с. 277-280].

Усі топоназви М. Хвильового О. О. Усова поділяє на «*нейтральні* (реально-географічні з безоціночною мотивуючою основою, які виконують чисто **номінативну** функцію: *Грушівка, Умань, Сибір*) та *стилістично забарвлені* (ті, що мають різні сугестивно-асоціативні можливості). Серед останніх можуть бути топоніми з **позитивною забарвленістю** (*Зелене Озеро, Білястий Бір*, у яких позитивні емоції передає лексичне значення) та **негативною** (пейоративні назви здебільшого вигадані, у їхню основу покладено негативно оцінювані властивості: дріб'язковість, нікчемність думок і прагнень мешканців району (*Замалайський район*), тупик у житті персонажа (*Глухайська вулиця, Заулок*), бандитський кр ай (*Голохвватський*), інші ознаки (*Сонгород, Не-Париж, Загадайський міст, Голгофа*)» [Усова, 2006, с. 98–99].

М. М. Торчинський вважає, що «власна назва в художньому мовленні як засіб творення образу реалізує свої різнопланові потенції відповідно до жанрових особливостей твору, авторських завдань і психологічних та інтелектуальних даних читача» [Торчинський, 2006, с. 299].

На цій основі мовознавець виділяє такі функції поетонімів, як: «**номінативно-диференційна** (поетоніми характеризуються відсутністю

додаткових конотацій і функціонують в художньому мовленні, щоб однозначно називати денотатів і диференціювати їх від інших одно- чи різнотипних об'єктів номінації); **характеристична** (поетоніми мають соціальну, національно-регіональну, часову або іншу інформаційно-оцінну значущість); **ідеологічна** (поетоніми дають енциклопедичну характеристику та ідеологічну оцінку денотата, причому часто це відбувається на рівні символізму); **емотивна** (поетоніми співвідносяться з реальними прототипами); **емоційно-експресивна** (поетоніми викликають певну емоційно-експресивну оцінку зображеного); **естетична** (поетоніми як мірило прекрасного); **ідіостилістична** (поетоніми мають різнопланові стилістично-виражальні можливості, які значною мірою залежать від індивідуальності митця)» [Торчинський, 2006, с. 299-300]. Ономаст зауважує, що «не всі функції одночасно реалізуються поетонімами; навпаки, переважна більшість їх виконує одиничні функції, однак в цілому названі вище функціональні особливості можна вважати визначальними для художнього мовлення» [Торчинський, 2006, с. 299-300].

Д. Г. Бучко та Н. В. Ткачова в «Словнику української ономастичної термінології» визначають термін «функція оніма» як «виконання певної ролі, відповідного призначення власної назви у мовленні» та виокремлюють такі функції: **номінативно-ідентифікаційно-диференціююча**; **інформаційна** та **експресивна** (активні), **пізнавальна** й **акумулююча** (пасивні) [Бучко, 2012, с. 187].

О. Ю. Карпенко та В. В. Серебрякова, досліджуючи функціонування власних назв у художньому тексті на матеріалі фентезійної прози, визначають десять функцій поетонімів: «1) **ідентифікаційна** (розрізнення героїв за найменуваннями), 2) **фікціоналізаційна** (поєднання реальних та вигаданих власних назв), 3) **ілюзійна** (створення ірреального світу), 4) **характеризаційна** (визначення особливих рис героїв, місць, часу), 5) **локально-темпоральна** (локалізація місць подій, часу), 6) **експресивна**

(створення бажаних емоцій, асоціацій), 7) **символічна** (власна назва – символ), 8) **естетична** (естетичне задоволення), 9) **сугестивна** (навіювання необхідної емоційно-оцінної реакції), 10) **ремінісцентна** (вживання прецедентного імені для створення асоціативних ланцюжків)» [Карпенко, 2017, с. 12-15].

М. В Доценко, досліджуючи поетоніміку модерністської та постмодерністської прози, визначила такі функції поетонімів: 1) **номінативна** (ідентифікація особи), 2) **локалізаційна** (вказівка на місце події, проживання особи та ін.), 3) **експресивно-оцінна** (експлікація пейоративної та меліоративної оцінки), 4) **характеристична** (використання онімів на позначення рис), 5) **соціологічна** (вказівка на соціальний статус особи) [Доценко, 2018, с. 81-82].

Отже, висвітливши питання функціонально-стилістичних особливостей поетонімів у художніх творах, ми дійшли висновку, що найчастіше вони виконують **текстотвірну, номінативну, естетичну, емоційно-експресивну, характеристичну, локалізаційну** функції. Дослідження функціонально-стилістичних особливостей поетонімії в художніх творах слугуватимуть у майбутньому базою для створення універсальної класифікації.

1.3. Творчість Галини Пагутяк у контексті мовознавчих і літературознавчих досліджень

Галина Василівна Москалець, відома під творчим псевдонімом Пагутяк Галина – сучасна українська письменниця; працює в жанрах фентезі, наукової фантастики й готичного роману. Лауреат Шевченківської премії з літератури (2010) за книгу прози «Слуга з Добромиля».

У творчому доробку Галини Пагутяк більше 20 книг (зокрема, «Діти» (1982), «Господар» (1986), «Потрапити в сад» (1989), «Гірчичне зерно»

(1990), «Записки Білого Пташка» (1999), «Захід сонця в Урожі» (2003), «Писар Східних Воріт Притулку» (2003), «Королівство» (2005), «Втеча звірів або Новий Бестіарій» (2006), «Слуга з Добромиля Бестіарій» (2006), «Книгоноші з Королівства» (2007), «Мій Близький і Далекий Схід» (2009), «Урізька готика» (2010), «Зачаровані музиканти» (2010), «Сни Юлії і Германа» (2011), «Кожен день інший» (2013), «Розмови про життя і мистецтво» (2019), «Хроніка зниклого міста. Бесіди з Перевізником» (2019), «Око світу» (2022), «Перстень воєводи» (2023), «Нічний подорожній» (2024), «Три королі повертаються додому : різдвяні історії для всієї родини» (2024), у яких вміщено романи, повісті, оповідання, ось деякі з них: «Уріж та його духи» (2012), «Сентиментальні мандрівки Галичиною» (2014), «Магнат» (2014), «Новий рік у Стамбулі» (2015), «У кожного є бабуся» (2015), «Пан у чорному костюмі з блискучими гудзиками» (2016), «Дукля» (1994), «Перевал» (1994), «Книга снів і пробуджень» (1995), «Основа» (1995), «Кур'єр Кривбасу» (1996), «Смітник Господа нашого» (1996), «Радісна пустеля» (1997), «Біограф Леонтовича» (2001), низки есе та циклу поезій. В авторки є книжки для дітей. Низка її творів перекладені англійською («Потрапити в сад»); німецькою – уривки з повісті «Захід сонця в Урожі», новели «Тебе спалить сонце» і «Дивись назад»; російською – («Діти», «Зачаровані музиканти» та інші, словацькою – (повість «Соловейко»), хорватською – (новела «Дивись назад») мовами. Зараз письменниця живе та працює у Львові, веде свій сайт з блогом.

Як зазначає Г. Бокшань, «творча індивідуальність Г. Пагутяк розвивається так яскраво і своєрідно, що її літературний доробок дедалі частіше стає об'єктом різноаспектних наукових студій. Він фрагментарно розглядався поруч із творами інших авторів у контексті жіночої прози, у парадигмах українського постмодерну та екзистенціалізму, у зв'язку з характеристикою жанрово-стильових модифікацій фентезі, записок та готики в сучасній українській прозі» [Бокшань, 2017, с. 14].

До констант ідіостиллю Г. Пагутяк належать філософічність, інтелектуалізм, психологізм, містичність і символічність, камерність і герметичність, причому насичену міфологічність слід вважати найприкметнішою стильовою домінантою художньої прози письменниці [Бокшань, 2017, с. 209]. Проза Г. Пагутяк майже вільна від пародіювання й гротесковості, властивих постмодернізму, хоча модус комічного присутній у демонологічних персонажах її творів для дітей [Бокшань, 2017, с. 37].

Як стверджує Г. Бокшань, «деякі дослідники намагаються вписати Г. Пагутяк у літературний процес за діахронним принципом: В. Неборак вважає, що творчість цієї авторки – доказ того, що в Україні «все ще твориться модерністична галицька проза»; Т. Гундорова, керуючись синхронним принципом, зараховує доробок Г. Пагутяк до зразків постмодернізму [Див.: Бокшань, 2017, с. 61-62]. На думку Г. Бокшань, ця письменниця все-таки належить до неомодерністів» [Бокшань, 2017, с. 62].

Г. Бокшань вказує, що «найбільш органічно талант Г. Пагутяк виявляється у жанрових формах, характерних для літератури неоміфологічного напрямку, причому в багатьох її текстах спостерігається наявність кількох жанрових ознак. Схильність авторки до неомодерністських художніх експериментів виявилася у створенні оригінальних жанрових модифікацій (повісті-містерії, різноманітних форм фентезі та романів з міфологічно-казковими компонентами тощо), у зверненні до такого екзотичного жанру, як дзуйхіцу» [Бокшань, 2017, с. 63].

Частіше художні твори Галини Пагутяк були об'єктом досліджень літературознавців, зокрема, захистили кандидатські дисертації А. В. Артюх, І. Біла, Г. Бокшань.

Магістральними у творчості Г. Пагутяк є онтологічно-антропологічна та культурно-історична тематики, що охоплюють мотиви протистояння цивілізації та природи, самотності й відчуженості, духовної безпритульності, мистецтва загалом і книги зокрема. Авторка збагатила українську прозу

екзотичною тематикою і створила власні міфологізовані та утопічні топоси [Бокшань, 2017, с. 63].

Місцем дії багатьох фантазійних творів письменниці є село Уріж, де вона зростала і де їй відкрився дивний світ людських вірувань про потойбіччя. Галину Пагутяк часто називають наймістичнішим письменником України, а вона сама вважає таким Франка [Дудіна].

Г. Бокшань стверджує, що «фентезійний світ у романі-феєрії «Зачаровані музиканти» репрезентований містичною країною за Дунаєм і світом журавненських людей, які співіснують з духами природи. Особливістю моделювання світу за Дунаєм («країни забуття») є синтез образів кельтської та слов'янської міфології, а також авторська міфотворчість. Прикметна риса цього світу – відкритість лише для обраних, причому обраність проявляється то як винагорода, то як покарання. Потрапити до нього можуть ті, хто пошановує духів природи (маршалок Боніфаций, пахолок Івась), або ж ті, хто несе тягар родового прокляття за кривду, заподіяну їм, і має спокутувати гріхи своїх предків (Матвій Домницький)» [Бокшань, 2017, с. 179-180].

На думку Г. Бокшань «неоміфологічні стратегії в романі-феєрії «Зачаровані музиканти» виявляються в ресемантизації мотивів і образів кельтської та української міфології, лицарського роману і чарівної казки. Міфологеми першостихій у ньому наповнюються духовною семантикою, що увиразнює розгортання мотиву душевної сліпоты, яка перешкоджає досягненню особистої гармонії та космічного ладу» [Бокшань, 2017, с. 4-5].

Архетипний образ дороги й пов'язаний із ним міфологічний мотив мандрів є «знаковими» для творчості Г. Пагутяк («Гірчичне зерно», «Господар», «Слуга з Добромиля», «Зачаровані музиканти», «Магнат» та ін.) [Бокшань, 2017, с. 49].

«Зачаровані музиканти» Г. Пагутяк можна вважати романом таємниці, оскільки в ньому естетика жахів і містики поступається енігматичності. Утім, на думку Н. Букіної, «Зачаровані музиканти» таки викликають асоціації з

поетикою «чорних» творів: у них «окреслено визначальні риси готичного роману – фатальність і свободу волі», а також функціонують мотиви родинного прокляття й помсти, упізнання, а ключові події відбуваються місячними ночами, їх супроводжують грім і блискавка [Бокшань, 2017, с. 54].

Міфологема дикого весілля виступає стрижневою у феєрії «Зачаровані музиканти» [Бокшань, 2017, с. 94]. До мотиву пошуку втраченого раю як возз'єднання з природою авторка звернулася в романі «Зачаровані музиканти» [Бокшань, 2017, с. 79].

А так сама письменниця розповідає про створення роману-феєрії: «Історія цього роману – в історії моєї родини. Мій дідо ще перед війною, пасучи коней за рікою, бачив зачарованих музикантів і панну з жовтим волоссям. Я назвала їх – Ті, що літають в повітрі. Британці називають їх сідами (різновидом ельфів). А дія роману відбувається у 16 столітті, в містечку Журавно, де Свіча зливається з Дністром, і де добували ще 400 років тому порфир, білий камінь. Ця книга – підтвердження того, як місце, краєвид самі підказують сюжет. Найбільш романтична моя річ. Можна повторити мандрівку Матвія, який шукав Панну. Спершу Журавно. Берег Дністра з видом на гору Бокоцин, за рікою – закинутий кар'єр, де з землі визирає білий камінь. Тоді дорога на Гніздичів. Там зараз дивовижно гарний монастир з годинником. Звідти близько до Жидачева. Місце, де був монастир, біля села Гірське. Чорний ліс. Ілів поблизу Стільско з дивовижними печерами. Озеро Обшир на хуторі Прийма біля Миколаєва. І останнє – печера Прийма, яку неможливо знайти. Я сама тричі її шукала, і не знайшла. Довелось мене везти туди. Повіз мене не абихто, а ювелір, український Фаберже, Ігор Мирошніков, фотомисливець, мандрівник і краєзнавець. Там я попросила мене залишити і? Сидячи на горі над печерою? Медитувала [Пагутяк].

А. В. Артюх зазначає, що «в дисертації «Проза Галини Пагутяк: герметичність як домінанта індивідуального стилю» «розглянуто особливості

тенденції герметичності в європейському й українському літературних дискурсах ХХ ст. та визначено її характерні риси, зокрема тяжіння до творення персонального «переінакшеного» світу, до філософічності, метафоричності, домінування образної символіки, медитативність, відмежованість од буденності, звернення до проблеми пошуку «автентичного буття», аполітичність та позасоціальність» [Артюх, 2009, с. 16]. Автор визначає такі стильові особливості творчості Галини Пагутяк: «філософічність, психологізм, символізація, міфологічність, містицизм і фольклорність. Із-поміж цих рис домінантною є герметичність. Вона виявляється на психологічному рівні – як втілення психологічної замкненості персонажів творів, їхнього тяжіння до самотності й ескапізму; а також на власне стильовому рівні – як засіб побудови часопросторових моделей художнього світу митця» [Артюх, 2009, с. 17].

Рідше художні твори Галини Пагутяк досліджували мовознавці, зокрема, наукові публікації здійснили О. О. Лілік, О. В. Сазонова, І. Гречин, Н. М. Шульська, Ю. В. Громик, Р. С. Зінчук, С. Є. Панцьо, Н. І. Лісняк.

О. О. Лілік, О. В. Сазонова у статті «Антропоніми в художньому дискурсі Галини Пагутяк (на матеріалі романів «Урізького циклу»)» проаналізували склад антропонімів у романах «урізького циклу» Галини Пагутяк; дослідили риси мистецького стилю письменниці та художньо-ідейні особливості романів «Урізька готика» і «Слуга з Добромиля»; простежили їх вплив на формування онімного простору, визначили, що найбільшою групою онімів у романах є антропоніми [Лілік, 2019, с. 83]. У статті «окреслено чинники, які зумовлюють склад антропонімів у творах «Урізького циклу» Галини Пагутяк: жанрово-родові особливості, традиції слов'янського найменування, специфіка світогляду авторки, її творчого задуму, джерела творів, історична й життєва основа романів, особливості часо-просторової організації, на якій побудовано сюжетно-композиційну канву; розглянуто основні групи антропонімів у порівняльному аспекті із визначенням їх

функцій у кожному з художніх текстів і відповідно ролі для реалізації мистецького задуму» [Лілік, 2019, с. 83]. У процесі дослідження авторки з'ясували, що «в літературній антропонімії Галини Пагутяк переважають такі модельні структури: двочленні – «пан та ім'я» або «пан та прізвище», «ім'я та прізвище», «ім'я та прізвисько», «ім'я та по батькові», «назва члена родини та ім'я», «професія та ім'я»; одночленні – спадкові йменування, лише ім'я або прізвище» [Лілік, 2019, с. 83]. Також мовознавці акцентували увагу на тому, що «жіночі антропоніми з огляду на особливості образної системи становлять значно меншу групу порівняно з чоловічими. З-поміж жіночих антропонімів переважають одночленні (лише ім'я) або двочленні (ім'я та населений пункт чи професія). Виокремлено групу антропонімів, які репрезентують «імена історичних осіб», «культурологічні імена», використані з метою часового маркування та моделювання персонального художнього світу» [Лілік, 2019, с. 83]. Доведено, що антропонімічні одиниці – це струнка система, завдяки якій реалізується ідейно-художній задум прозаїка [Лілік, 2019, с. 83].

І. Гречин дослідила топоніми у збірці Г. Пагутяк «Уріж та його духи», з'ясувала, що вони відіграють першорядну роль у формуванні як мовної картини світу, так і його культурного простору [Гречин, 2020, с. 40].

Н. М. Шульська, Ю. В. Громик, Р. С. Зінчук здійснили комплексний аналіз структурно-семантичних особливостей простих ускладнених речень у творчості Галини Пагутяк (за матеріалом роману «Радісна пустеля») [Шульська, 2019, с. 76].

Дослідження поетонімії художніх текстів, зокрема, на прикладі романі-феєрії «Зачаровані музиканти» Г. Пагутяк є необхідним у зв'язку з тим, що обігрування різних власних назв становить важливу частину „гри” письменниці мовними засобами, допомагає економно і водночас яскраво характеризувати персонажів. Власні назви виступають цікавим складником тексту і разом з іншими мовними засобами відіграють важливу роль у

текстотворенні, допомагають авторів будувати сюжет роману. Інколи поетоніми можуть виступати своєрідними місточками, зв'язками у творчості письменника, поєднувати різні твори в один цикл [Максимюк, 2012, с. 39].

Таким чином, дослідники творчості Галини Пагутяк – це переважно літературознавці, тому широким полем для наукових розвідок є мова художніх творів письменниці, зокрема незначну її ономастичного простору. На нашу думку, ономастикон романів Галини Пагутяк потребує всебічного та комплексного дослідження.

Висновки до розділу 1

Літературно-художня ономастика – це розділ ономастичної науки, що комплексно вивчає поетоніми в художніх творах, зокрема критерії творення, функціонування в тексті, стиль, сприйняття читачем, світоглядні та естетичні установки автора тощо. Літературно-художня ономастика зародилася в Україні в 60-х рр. ХХ ст. завдяки ономастичним розвідкам Ю. Карпенка, Л. Белея, В. Калінкіна, Г. П. Лукаш. На сьогоднішній день маємо цілу низку дисертаційних робіт, монографії, численні наукові статті (М. В. Доценко, Д. В. Козловська, А. В. Лупол, Л. П. Петрова, О. О. Усова, І. В. Хлистун та ін.).

Поетонім – будь-яка власна назва у художньому творі. Поетоніми разом з іншими лінгвістичними засобами створюють художнє ціле та відображають авторський задум твору. Комплекс поетонімів, які беруть активну участь у канві авторської оповіді надає цілісне художньо-естетичне сприйняття зображуваного в художньому тексті. Головними функціями власних назв є: текстотвірну, номінативну, естетичну, емоційно-експресивну, характеристичну, локалізаційну функції.

Творчість Галини Пагутяк значно глибше досліджена в контексті літературознавчих досліджень (є три дисертації А. В. Артюх, І. Білої, Г. Бокшань, велика кількість статей), аніж мовознавчих (лише поодинокі

науковій публікації). Досі не було значного зацікавлення серед мовознавців до вивчення ономастичного простору творів Галини Пагутяк, який є елементом унікальної мовотворчості письменниці.

Висновки й узагальнення виконаної дипломної роботи сприятимуть подальшому дослідженню літературно-художньої ономастики, зокрема поглибленню знань про функціонування поетонімів роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти».

РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА Й СТИЛІСТИЧНО-ВИРАЖАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ ПОЕТОНІМІВ РОМАНУ ГАЛИНИ ПАГУТЯК «ЗАЧАРОВАНІ МУЗИКАНТИ»

Незважаючи на те, що основне стилістичне навантаження в побудові логічного сюжету лягає на антропопоетоніми, важливим є функціонування всіх пропріативів у романі-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти».

Ми виявили 218 поетонімів, які за лексико-семантичними ознаками і відповідно до класифікації М. М. Торчинського згрупували так:

1) *вітопоетоніми* – власні назви живих істот [Торчинський, 2008, с. 239] (139 одиниць):

- антропопоетоніми – імена, прізвища, по батькові, прізвиська людей [Торчинський, 2008, с. 239] (96 одиниць): **найменування жінок** (*Гандзя, Ганна, Докія, Маринка, Маруся, Настя, Текля, Терезія, Феська, Грициха, Ліська; Текля Ліська*), **найменування чоловіків** (*Адам, Амбодик, Боніфацій, Вольф, Георгій Домницький, Гриць, Домницький, Домницькі, Журавницький, Іваниця, Івасик, Івась, Івашко, Ігнацій Л., Ілько, Каспер, Лешко, Лешко Грибовецький, Ліські, Лука, Лукаш, Лукаш Г., Матвій, Матвій Домницький, Матеуш, Матеуш Домницький, "М.Д.", Микита, Миколай, Миколай Р., Михайло, Михась, Олександр, Олександр Домницького, Осип, отець Бартоломеуш, отець Варфоломій, отець Василій, отець Григорій, отець Даниїл, отець Миколай, отець Онуфрій, отець Серафим, отець Теофіль, Перевізник, Петро, Петрусь, Северин, Сидорка, Стефан, Стефан Ліський, Тиміш, Тимотей, Тимофій, Федь, Федьо, Яків, Яків Флорентійчик, Якуб, Якуб Флорентійчик, Ян Ліщинський, Яношик, Ясько, Ясьо*), **найменування відомих людей** (*Адам, Андреас Сілезіус, Беатріче, Галатея, Гесіод, Данило Романович, Данте, Іов, Кальвін, Лаура, Луцілій, Макіавеллі, Марк Аврелій, Медічі, Нерон, Овідій, Пігмаліон, Роман Мстиславович, Сенека, Цицерон, Ян*);

- міфопоетоніми – власні назви міфічних об'єктів [Торчинський, 2008, с. 240] (42 одиниці): **релігіопоетоніми** – власні назви, засвідчені в релігійних ученнях: *теопоетоніми* – іменування богів, зокрема **монотеопоетоніми** – назви богів у системі монотеїзму (*Бог, Господь, Господь Ісус, Ісус, Отець, Отець Небесний, Пан Біг, святий Дух, Син, Спаситель, Христос*) і **політеопоетоніми** – назви богів у системі політеїзму (*Амур, Зевс, Перун, Церера*); *ангело-* й *агіопоетоніми* – власні назви помічників Бога та імена святих, великомучеників відповідно [Торчинський, 2008, с. 240–242] (*Акакій, Апостол, архістратиг Михайл, Богородиця, Варвара-великомучениця, Велика Богиня, Діва, Діва Марія, Ілія, Йов, Марія, Мати Божя, Матір Божя, Найсвятіша, Найсвятіша Панна, Параскева П'ятниця, Пресвята Діва, Пречиста Діва, свята Параскева, свята Параскева П'ятниця, святий Йоан, святий Онуфрій, святий Петро, святий Симеона-стовпник, святий Франциск*);

- зоопоетоніми – клички тварин, зокрема **гіппопоетоніми** – клички коней [Торчинський, 2008, с. 240–242] (*Сивулька*).

2) *топопоетоніми* – власні географічні назви [Торчинський, 2008, с. 242] (42 одиниці). Як стверджує Торчинський М. М. «потреба локалізувати місце дії, яка описується, є необхідною для більшості художніх творів, тому не дивно, що одним із найбільш продуктивних класів поетонімії є топопоетонім» [Торчинський, 2008, с. 242]. Серед них виокремлюємо:

- ойкопоетоніми – власні назви населених пунктів [Торчинський, 2008, с. 242] (21): **астіпоетоніми** – найменування поселень міського типу [Торчинський, 2008, с. 244] (*Афіни, Болонья, Галич, Дзюрки, Жидачів, Журавно / Журавне, Краків, Львів, Падуї, Перемишль, Прага, Рим, Флоренція*); **комопоетоніми** – найменування поселень сільського типу [Торчинський, 2008, с. 244] (*Воловине, Гніздичів, Демня, Кораблище, Орішківці, Раделичі, Сугрів, Чорторія*);

- хоропоетоніми – найменування територій [Торчинський, 2008, с. 242] (11): **суверенопоетоніми** – власні назви незалежних держав [Торчинський, 2008, с. 242] (*Еллада, Італія, Литва, Річ Посполита, Руська держава, Франція*); **районопоетоніми** – найменування адміністративних частин держави [Торчинський, 2008, с. 243] (*Волощина, Журавенщина, Мадярщина, Середземномор'я, Сілезія*);

- гідропоетоніми – власні назви водних об'єктів (5 одиниць): **потамопоетоніми** – найменування рік [Торчинський, 2008, с. 246] (*Дністер, Дунай, Свіча, Стрий*); **лімнопоетоніми** – власні назви озер [Торчинський, 2008, с. 246] (*Обшир*);

- оропоетоніми – найменування об'єктів рельєфу [Торчинський, 2008, с. 242] (3 одиниці): **едитопоетоніми** – назви гірських систем [Торчинський, 2008, с. 244] (*Бескиди*); **скопулусопоетоніми** – власні назви гірських вершин, піків, стрімчаків [Торчинський, 2008, с. 245] (*Бокоцин*); **тумулусопоетоніми** – власні назви горбів та інших невеликих підвищень [Торчинський, 2008, с. 245] (*Гора*);

- спелеопоетонім – назви підземних об'єктів [Торчинський, 2008, с. 246] (1): *Вифлєсмська печера*;

- сільвопоетоніми – власні назви лісових чи фруктових насаджень [Торчинський, 2008, с. 243] (1): *Чорний ліс*.

3) **ідеопоетоніми** – найменування об'єктів ідеологічної сфери [Торчинський, 2008, с. 247] (14 одиниці):

- хронопоетонімами – власні назви часових проміжків, які вживаються в художніх творах [Торчинський, 2008, с. 247]: **геортопоетоніми** – найменування свят [Торчинський, 2008, с. 250] (*Введення, Великдень, Зелені свята, Різдвяні свята, Спаса, Стрітення*); **темпопоетоніми** – власні назви часових відрізків середньої тривалості: тижнів і місяців, в окремих випадках – років [Торчинський, 2008, с. 249] (*Великий піст*);

- **бібліопоетоніми** – власні назви будь-яких писемних творів [Торчинський, 2008, с. 248]: *Біблія, «Богородиця», «Метаморфози», «Отче наш», Старий Тестамент;*

- **артіпоетоніми** – власні назви творів мистецтва, які функціонують у художніх творах [Торчинський, 2008, с. 247]: *«Не перейти Дунай-річку глибокою...», «Тихо тече Дунай, тече, а ще тихше дівка косу чеше...», «Червона ружа трояка».*

4) **прагмапоетоніми** – власні назви тих об'єктів, які мають безпосереднє відношення до матеріальної сфери діяльності людини [Торчинський, 2008, с. 250] (8 одиниць):

- **архітектуропоетоніми** – власні назви споруд, зведених людиною із житловою, виробничою, розважальною або іншою метою [Торчинський, 2008, с. 250]: **домопоетоніми** – найменування будинків як архітектурних споруд, зокрема, **андомопоетоніми** – найменування приміщень культового, оборонного, виробничо-комерційного та іншого призначення (нежилого) [Торчинський, 2008, с. 250] (*капличка св. Миколая, костел св. Миколая, Лаврівський монастир, Монастир Святого Духа, Монастирська церква, Онуфрійський монастир, Спасівський монастир*); **конструкціпоетоніми** – власні назви інших споруд [Торчинський, 2008, с. 250] (*Західна брама*).

5) **ергопоетоніми** – власні назви об'єднань людей [Торчинський, 2008, с. 252], зокрема, **школопоетоніми** – власні назви освітніх установ [Торчинський, 2008, с. 252] (один): *Замойська академія.*

6) **космопоетонім** – власні назви космічних тіл [Торчинський, 2008, с. 240] (один): *Місяць.*

7) **апелятивоніми** – загальні назви, які з певними стилістичними настановами функціонують у художньому мовленні як власні [Торчинський, 2008, с. 250] (12): **персоноапелятивоніми** – загальні найменування осіб, які в художньому мовленні функціонують як власні назви [Торчинський, 2008, с. 250] (*Дама, Пані, Прекрасна Дама, Прекрасна Панна, Німці, Чехи*):

абстракціяпелятивоніми – назви абстрактних понять [Торчинський, 2008, с. 250] (*Доля, Смерть, Суд*); **об’єктопелятивоніми** – назви предметів і явищ природного і штучного походження [Торчинський, 2008, с. 250] (*Всесвіт, Камінь*).

Одним із важливих етапів вивчення поетонімів є їхній структурний аналіз. У своїй роботі ми дотримуємося класифікації М. М. Торчинського, оскільки вважаємо її універсальною. Зокрема, ми виділяємо прості, складні та складені власні назви.

Слід зазначити, що під час дослідження роману «Зачаровані музиканти» Галини Пагутяк знаходимо поетоніми, які містять певні відхилення від сучасних правописних норм (34; 15,81 %): *капличка св. Миколая, костел св. Миколая, на Введеніє, Монастир святого Духа, після Великодня, святий Дух, святий Йоан* та ін .

2.1. Вітопетоніми художнього твору

Найчастіше в романі-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти» фіксуємо вітопетоніми, зокрема найменування чоловіків, найменування відомих людей, найменування жінок.

У поетоніміконі твору найпотужніший семантико-стилістичний потенціал мають антропоніми, адже саме вони становлять невід’ємний компонент системи засобів художньої виразності твору [Доценко, 2018, с. 5]. Як стверджує М. Доценко, «автор здебільшого послуговується реальним іменником, загальноприйнятою формулою, через яку передає інформацію про соціальний, національний, віковий тощо стан іменованої особи. Крім того, склад і поєднання антропонімікону твору залежить від соціальної та світоглядно-естетичної позиції автора художнього тексту, його загальної культури та культури того середовища, у якому живе персонаж» [Доценко, 2018, с. 5].

Як зауважує Д.В.Козловська, «проблема вибору імені виникає в реальному житті, й найчастіше саме жінка в силу своєї вразливості, сприйнятливості, фантазійної мрійливості надає значення цьому вибору. А оскільки література віддзеркалює наше життя, антропоетонім є відлунням людського імені в канві художнього тексту, специфічною літературною акциденцією» [Козловська, 2018, с. 51]. Необхідність прийняття мотивованих рішень під час називання персонажів зумовлює кропітку роботу письменниць із віднаходження найменувань серед реального антропонімікону або вдавання до індивідуально-авторського назвотворення [Козловська, 2018, с. 52].

Дослідивши антропоетонімію роману Галини Пагутяк, вважаємо, що для авторки є значущими антропоетоніми в художньому творі, про що свідчить значна кількість лексеми **ім'я** у тексті, наприклад: «Джура казав, що усі лицарі мають такі клейноти з **іменем**, аби в разі загибелі можна було повідомити родичам» [Пагутяк, 2010, с. 64]; «*Яке це має значення, коли я не знаю **імені** моєї Пані*» [Пагутяк, 2010, с. 104]; «*– Бог насправді не має **імені**, або ми не знаємо його. Щоб і з **імені** не зробили ідола*» [Пагутяк, 2010, с. 115]; «*– Чому на камені нема **імен**?*» [Пагутяк, 2010, с. 138]; «*Час ... знудження для молодого Михайла, як тепер кликали хлопця, чие правдиве **ім'я** знав лише дідо*» [Пагутяк, 2010, с. 95]; а найважливішу вважаємо таку думку: «*– Бог знає всіх **поіменно***» [Пагутяк, 2010, с. 138];

Основним об'єктом вивчення літературно-художньої антропоніміки є літературно-художні антропоніми, або антропоетоніми.

У досліджуваному романі Галини Пагутяк функціонують різні за структурною моделлю антропоетоніми, серед них визначено:

1) прості антропоетоніми (70 одиниць):

1.1) особові імена:

1.1.1) жіночі особові імена: «*Приходила невістка старої **Гандзі**, принесла грудку масла й сиру, жалілася, що чоловік від неї в постелі*

відвертається» [Пагутяк, 2010, с. 95]; «*А вирішив оженити сина-одинака, найшовши йому жону акурат таку, як його небіжка **Ганна***» [Пагутяк, 2010, с. 5]; «***Докія** рада була, що ще не встигла розпалити в печі*» [Пагутяк, 2010, с. 92]; «*Третій син господарював у Воловині, а донька **Маринка** з зятем у Демні*» [Пагутяк, 2010, с. 20]; «*Сестра **Маруся** ще тільки розкривала рота, щоб заголосити і плачем збудити малих, але він приклав палець до вуст*» [Пагутяк, 2010, с. 91]; «***Настя** вірить, наче в неї дар від того, що пані тримала її за руку*» [Пагутяк, 2010, с. 53]; «*Хотіла, аби **Текля** вінчалася в нашого священика*» [Пагутяк, 2010, с. 32]; «*..., з юрби пань і панянок озвалася його малжонка **Терезія**, сухорлява й смаглява молодиця, донька волоського боярина*» [Пагутяк, 2010, с. 33]; «***Феська** чомусь глянула на небо*» [Пагутяк, 2010, с. 69]; «*– Я завше казав, що моя **Феська** когось заріже*» [Пагутяк, 2010, с. 70]);

*«Та й Осип геть вдурів: мало не кожної ночі бігав до вдови **Грицихи**, про яку казали, ніби вона зчарувала свого старого мужа на смерть,...»* [Пагутяк, 2010, с. 43]

*«На порозі хутко стала наспіх причепурена панна **Ліська**,...»* [Пагутяк, 2010, с. 32];

1.1.2) чоловічі особові імена: «*А в потаємному сховку пан **Лукаш** тримав правдивий людський череп і кості гомілки, які показував напідпитку лише колегам, коли ті приїжджали до Львова: пану **Амбодіку** і панові **Яну Ліщинському***» [Пагутяк, 2010, с. 81]; «***Миколай** з **Лукашем** хіба боялися, що справа зайшла надто далеко...»* [Пагутяк, 2010, с. 8]; «*Звісно, **Боніфацій** боявся, але його страх був перемішаний з цікавістю,...»* [Пагутяк, 2010, с. 10]; «*Я завтра поїду до майстерні **Вольфа** замовляти надгробки, і нехай його помічники цим займуться*» [Пагутяк, 2010, с. 47]; «*Можливо, малий **Каспер** не захотів мати таке життя, і в райському саду йому значно краще*» [Пагутяк, 2010, с. 111]; «*Йшлося насправді про професійну честь **Лукаша***» [Пагутяк, 2010, с. 114]; «*-Можє... – пополотнів **Лука***» [Пагутяк,

2010, с. 12]; «**Матвій** здригнувся від різкого звуку її голосу, підвівся й почвалав надвір» [Пагутяк, 2010, с. 64]; «*Може, **Матеуш** сидить десь і п'є, з дівкою на колінах?*» [Пагутяк, 2010, с. 72]; «*Старший, **Микита**, вирвав у малого ланцюжок і шаснув за двері*» [Пагутяк, 2010, с. 64]; «*Хай **Миколай** займається пам'ятниками, але істина важніша*» [Пагутяк, 2010, с. 69]; «*Що ж до прибудного **Михайла**, то той твердив, що є шляхтичем...*» [Пагутяк, 2010, с. 129]; «**Олександр** відчув якийсь страх, ніби то були чари з метою заволодіти його душею» [Пагутяк, 2010, с. 116]; «*Та все ще лишалося чимало добра, і за ним мали наглядати слуги Домницького **Петро** й **Осип**, найдосвідченіші й найчесніші*» [Пагутяк, 2010, с. 42]; «*–Пан маршалок збудив мене й сказав: "**Петрусю**, пан-дідич нагло вмер, але то таке..."*» [Пагутяк, 2010, с. 43]; «*Він був застарий, щоб служити королю, але обидва сини **Адам** і **Северин** мешкали при дворі у Кракові...*» [Пагутяк, 2010, с. 20]; «*...торговець худобою **Стефан** з Чорторіїв, фундатор та опікун костелу, але не шляхтич, що позбавляло його в такому випадку вирішального слова*» [Пагутяк, 2010, с. 59]; «**Теофіль** покрутив носом, бо пахло не так солодко, як у церкві» [Пагутяк, 2010, с. 129]; «**Тиміш** ліг на живіт, і встромив голову в діру» [Пагутяк, 2010, с. 126]; «*Єдиний, хто був притомний, то це послушник **Тимофій**, сирота з Раделич*» [Пагутяк, 2010, с. 128]; «*Помолився за кожного, згадавши веселого **Тимотея**...*» [Пагутяк, 2010, с. 138]; «*Маєстро **Яків**, що видавав себе за флорентійця, насправді замолоду провів у Флоренції лише два роки в науці, й утік через п'яну бійку, котра закінчилася вбивством*» [Пагутяк, 2010, с. 126]; «*Завтра пошле віз за ним і повезе камінь до волоського майстра **Якуба***» [Пагутяк, 2010, с. 49];

Серед виявлених антропологонімів фіксуємо зменшено-пестливі імена героїв. Вважаємо, що такі назви виражають певну експресію, яка проявляється у доброзичливому ставленні персонажів один до одного й, очевидно, письменниці до своїх героїв: «*Не так далеко, при тій же дорозі стояла корчма **Гриця***» [Пагутяк, 2010, с. 63]; «*Дерева тут були у великій*

шані, й **Івасик** продовжував відкривати для себе їхню мову, подовгу сидів, слухаючи їхню бесіду» [Пагутяк, 2010, с. 62]; «А **Івась** кинувся до лігва, де зимував колись ведмідь, дуже давно, ще до того, як сюди прийшли чоловік-олень і чоловік-вепр» [Пагутяк, 2010, с. 142]; «**Івашко**, старший серед пастухів, подумав, що варто б сказати...» [Пагутяк, 2010, с. 3]; «Над хатиною перевізника **Ілька** теж курився дим, але живий, не примарний» [Пагутяк, 2010, с. 41];]; «**Лукаш** був певний, що се двір його родича **Лешка**...» [Пагутяк, 2010, с. 120]; «Видиш, **Михасю**, я подумав, що наш рід на тобі закінчується» [Пагутяк, 2010, с. 138]; «Стрінув на дорозі купця **Сидорка**, який їхав до Львова з великою партією сукна» [Пагутяк, 2010, с. 10]; «Пан **Лукаш** підвісся, поклав на шинквас пару дрібняків і сказав голосно, аби **Федь** зрозумів» [Пагутяк, 2010, с. 72]; «Тому він зостався з корчмарем і п'яним **Федьом**, чю жінку либонь тепер скарають на горло за вбивство» [Пагутяк, 2010, с. 71]; «— Я сповістив Олександрового небожа, **Яношика**» [Пагутяк, 2010, с. 34]; «...дітиська обступили панича як курята квочку, а найменший **Ясько** сидить в нього на колінах і тримає в руці на ланцюжку золотий клейнот» [Пагутяк, 2010, с. 63]; «**Ясьо** заревів, а решта бахурів поховалися під лавки,...» [Пагутяк, 2010, с. 64];

1.2) прізвища і прізвиська: «Завжди при мерці чувало багато людей, молились, тихо бесідували про небіжчика чи небіжчицю, а **Домницький** був сам як палець у просторім покою,...» [Пагутяк, 2010, с. 9]; «Перед Великоднем вони поставили пам'ятники на могилах **Домницьких**, виконавши перед світом свій товариський обов'язок» [Пагутяк, 2010, с. 111]; «Знав, що за обійстям тильнує бурмистер, а найбільше свояк пана **Журавницького**...» [Пагутяк, 2010, с. 31]; «Кочмар **Іваниця** одразу впізнав у ньому шляхтича, бо руки мав білі, а поводження, хоча й не сміле, теж панське» [Пагутяк, 2010, с. 62]; «Двір **Ліських** не виглядав гонорово, зате по-господарськи» [Пагутяк, 2010, с. 31]; «Хлопець вклонився старому **Перевізнику**...» [Пагутяк, 2010, с. 62];

2) складені двослівні антропологоніми (26 одиниць):

2.1) «ім'я + прізвище» або «ім'я + прізвисько»: «Минув щойно тиждень від його заручин з панною **Теклею Ліською**,...» [Пагутяк, 2010, с. 32]; «Городини на грядках вистачало братам на поживу, збіжжя вимінювалось на рибу, якої було повнісінько, а сад, виплеканий отцем Григорієм, в миру **Георгієм Домницьким**, теж став джерелом виживлення і предметом гордості ченців» [Пагутяк, 2010, с. 126]; «Вони ще були далеко, ті хмари – можна встигнути до двору **Лешка Грибовецького**, родича Лукаша» [Пагутяк, 2010, с. 112]; «І вже ксьондзові безперечно не сподобалися б сумніви пана Лукаша, який "упізнав" у потопельнику **Матеуша Домницького** й присягнув» [Пагутяк, 2010, с. 82]; «Вікно ж його вітця, **Олександера Домницького**, дідича доволі великого, але занедбаного, мастку, було щільно заслонене» [Пагутяк, 2010, с. 2]; «**Олександр Домницький** не залишив по собі справ у суді, а про славу не дбав так, як дбав про честь» [Пагутяк, 2010, с. 8]; «Той, кого ще вчора звали **Матвієм** (Матеушем) **Домницьким**, а сьогодні не усвідомлював себе ніким, лише раною на власному серці, став і для інших порожнім місцем» [Пагутяк, 2010, с. 62]; «Ось до такої крайньої хати й прибився **Матвій Домницький**, знесилений холодним дощем, що падав уже другий день» [Пагутяк, 2010, с. 88]; «Утім, господар, **Стефан Ліський**, прийняв пана Миколая в дорогому жупані, взутий у добрі чоботи і з підкрученими вусами» [Пагутяк, 2010, с. 31]; «Коли підвода в'їхала на роздоріжжя, звідки треба було звертати на захід, до майстерні **Якова Флорентійчика**, пішла третя тріщина в підмурівку, і дім важко зітхнув» [Пагутяк, 2010, с. 128]; «Прошу пана, сей камінь з двору Домницького маю відвезти до різьбяр **Якуба Флорентійчика**» [Пагутяк, 2010, с. 50]; «— Утопленик мав на шиї золотий ланцюжок з хрестиком, де було вирізано "М.Д." » [Пагутяк, 2010, с. 38];

2.2) «загальна назва + клерикал-псевдонім»: «**Отець Бартоломеуш** сказав би, що то гріх, але ми знаємо, що тебе сим не злякаєш» [Пагутяк,

2010, с. 10]; *«Отець Варфоломій присягався, що не давав жодного зілля»* [Пагутяк, 2010, с. 133]; *«У цій ситуації допоміг розібратись священик з Раделич, **отець Василій**, який прийшов на сповідь»* [Пагутяк, 2010, с. 132]; *«Невдовзі мав бути рік, як рід Домницьких скінчив своє земне існування, тому відвідати **отця Григорія** було справою честі»* [Пагутяк, 2010, с. 111]; *«Сам настоятель, **отець Даниїл**, ходив у залатаній рясі, а чаша для причастя в храмі була не золота, а срібна»* [Пагутяк, 2010, с. 126]; *«Її спорудив попередній настоятель – **отець Миколай...**»* [Пагутяк, 2010, с. 135]; *«На самім початку приставили його до **отця Онуфрія**, переписувача книг, бо був грамотний і мав незлецький почерк»* [Пагутяк, 2010, с. 128]; *«Зате образів було чимало, бо писав їх **отець Серафим** тут-таки в монастирі»* [Пагутяк, 2010, с. 126];

2.2) «ім'я + ініціал»: *«Він послав листа до свого щирого приятеля **Ігнація Л.**, начальника сеймової канцелярії,...»* [Пагутяк, 2010, с. 30]; *«...пан **Лукаш Г.** зауважив про себе, що лише велике горе має таку властивість відчиняти двері й серце навістіж»* [Пагутяк, 2010, с. 8]; *«Нижчий зростом шляхтич, пан **Миколай Р.** подумав, що когось напевно тут чекають»* [Пагутяк, 2010, с. 8];

3) складні антропопоетоніми (один онім): *«Помолився за кожного, згадавши веселого **Тимотея**, суворого **Миколая-тєсю**, що зробив сам собі труну...»* [Пагутяк, 2010, с. 138]. Уживання прикладки разом із іменем посилює стилістичну роль власної назви, увиразнює сприйняття образу, надає інформацію про те, що вміє робити персонаж.

З'ясовано, що Галини Пагутяк в проаналізованому романі не використала формули **ім'я + ім'я по батькові** та **прізвище + ім'я + ім'я по батькові**. Вважаємо це особливістю цього роману.

Рідше в романі Галини Пагутяк ««Зачаровані музиканти» фіксуємо міфопоетоніми (42 одиниці), зокрема релігіопоетоніми:

- **теопоетоніми** (**монотеопоетоніми**: «Третій син у родині ставав або вояком, здобуваючи собі маєток, або посвячувався **Богові**, і вже **Бог** забезпечував йому статок» [Пагутяк, 2010, с. 4]; «Зупинився на півдорозі, спинив час, відведений кожній істоті **Господом**, аби проявити себе» [Пагутяк, 2010, с. 134]; «– **Господи Ісусе!** – вигукнув Лукаш» [Пагутяк, 2010, с. 136]; «Він боявся заглибитись надто далеко, й вирішив, що Діва Марія буде тримати в руках голуба, а не малого **Ісуса**, аби не морочитись ще з дитям» [Пагутяк, 2010, с. 56]; «– Во ім'я **Отця**, і **Сина**, і **святого Духа...**» [Пагутяк, 2010, с. 25]; «Золотий хрестик, знайдений на тілі, засліпив усім очі, але не міг засліпити **Отця Небесного**, що видить усе на землі й під землею» [Пагутяк, 2010, с. 83]; «Навіть, якщо **Пан Біг** це помітив, відмолить йому, скільки призначить ксьондз пацірів» [Пагутяк, 2010, с. 18]; «Хоч дерев'яний є справжнішим, бо ж не на мідному й не на залізному хресті розіп'яли **Спасителя**, а на дерев'яному» [Пагутяк, 2010, с. 42]; «Вони ще перед **Христом** тут були» [Пагутяк, 2010, с. 97]; **політеопоетоніми**: «Чи не тому **Амура** завжди зображають з луком» [Пагутяк, 2010, с. 137]; «І збентежився, бо **Зевс**, може, й сердиться, але на те і літо, щоб холод ставав до битви з теплом» [Пагутяк, 2010, с. 10]; «Вірили, що це помагає, що святий вогонь здатний відвернути гнів **Перуна** чи **Ілії**» [Пагутяк, 2010, с. 16]; «...не риба з Дністра, не щедрі плоди **Церери**,...» [Пагутяк, 2010, с. 15];

- **ангело- й агіопоетоніми**: «Ні, останнього він так і не насмівся сказати, бо брати одразу б нагадали йому **святих Онуфрія та Симеона-стовпника**, терплячого **Акакія** та багатьох інших» [Пагутяк, 2010, с. 137]; «...отець Григорій обсадив квітами стежки від церкви до дзвіниці, від дзвіниці до цвинтаря і до кожної келії, числом дванадцять, сільки **Апостолів**» [Пагутяк, 2010, с. 135]; «Ми домовились, що то буде **Діва Марія** зі святим духом у вигляді голуба» [Пагутяк, 2010, с. 59]; «Під схвальні вигуки біскуп махнув кропилом, свята вода потрапила на обличчя **Діви**, на її шию,

рамена» [Пагутяк, 2010, с. 61]; «Вірили, що це помагас, що святий вогонь здатний відвернути гнів Перуна чи **Ілїї**» [Пагутяк, 2010, с. 16]; «Зрешиною, для людей то були лише два імені одного бога. Як **святий Йоан та Іван Купайло**,... » [Пагутяк, 2010, с. 16]; «Стратив двох дорослих синів, жону, і став чимось на подобу **Йова** зі Старого Тестаменту» [Пагутяк, 2010, с. 23]; «Не кожен спершу помітив у долонях **Марії** голуба» [Пагутяк, 2010, с. 61]; «Хіба вбрані по-різному, а **Мати Божя** усюди ще й без Ісуса» [Пагутяк, 2010, с. 130]; «..., як **Велика Богиня і Матір Божя**» [Пагутяк, 2010, с. 16]; «Прибув хлопець сюди перед самим **архістратигом Михайлом**, тому стали кликати його Михайлом, і се могло б стати його чернечим ім'ям» [Пагутяк, 2010, с. 130]; «Ті, що стояли ближче оповідали, ніби **Найсвятіша** провела його політ очима й ледь зітхнула» [Пагутяк, 2010, с. 61]; «...від присутності **Найсвятішої Панни** там стане ясніше,...» [Пагутяк, 2010, с. 61]; «**Параскеві П'ятниці** музика ні до чого» [Пагутяк, 2010, с. 130]; «Отець Даниїл глянув на образи, що здебільшого зображали **Богородицю, святу Параскеву П'ятницю та Варвару-великомученицю**» [Пагутяк, 2010, с. 129]; «Хіба ти не знаєш, що з того каменя зробили фігуру **Пресвятої Діви** і стоїть вона тепер в нашому костелі?» [Пагутяк, 2010, с. 116]; «– А се що за музики? Отам, коло **святої Параскеви**?,...» [Пагутяк, 2010, с. 130]; «...цвинтар з кам'яними хрестами, поміж якими розрісся барвінок, а навесні зацвітали ключі **святого Петра** й конвалії» [Пагутяк, 2010, с. 135]; «Як різьбяр, що витесав з білого каменю фігуру **Пречистої Діви**, лежить скорцюблений у порожній майстерні» [Пагутяк, 2010, с. 159]; «Як у **святого Франциска**, приміром» [Пагутяк, 2010, с. 5]).

Лише один зоопоетонім, зокрема гіппопоетонім, функціонує в художньому тексті, який є простою назвою: «...Може, то було й незле так жити: літо, тепло, уся робота – микати траву та догоджати старому коневі **Сивульку**» [Пагутяк, 2010, с. 44]; «А як стане зимно, перебереться до стаїні, до **Сивулька**» [Пагутяк, 2010, с. 52]. Використання зоопоетонімів

дозволяє достовірно зобразити деякі аспекти життя персонажів, показати зв'язок між людиною і твариною [Козловська, 2018, с. 149]. Вірному помічникові Петра авторка дає кличку, зумовлену зовнішньою характеристикою.

За структурою **міфопоетоніми** здебільшого є простими – 26 одиниць (89% від усіх виявлених міфопоетонімів) (*Акакій, Амур, Бог, Господь, Діва, Зевс, Йоан, Христос*), 13 є складеними (*Матір Божжа, Найсвятіша Панна, Отець Небесний, Пресвята Діва*) і лише 3 складними (*Богородиця, Варвара-великомучениця, Симеон-стовпник*).

Галини Пагутяк відповідно до жанру вводить у роман-феєрію значну кількість міфопоетонімів для створення емоційного підтексту, емоційної напруженості, щоб підтримувати зв'язок із читачами. Головною їх функцією є емоційно-експресивна.

У романі-феєрії Галини Пагутяк функціонує 20 антропопоетонімів, які ми відносимо до групи **власні назви відомих людей** (істориків, письменників, громадських діячів, літописців, князів тощо): «...відчував цю спорідненість, єдність, і розрив, і відчуження, яке було між чоловіком у човні і світом, створеним Господом до появи *Адама*» [Пагутяк, 2010, с. 29] «...хоча інші скарби душі, як написав згодом поет *Андреас Сілезіус* ... поганьблені навіки» [Пагутяк, 2010, с. 9]; «Можливо, це було юнацьке кохання, а, можливо, бідака вимріяв собі якусь *Беатріче* чи *Лауру*, і встидався про це говорити, будучи чоловіком жонатим» [Пагутяк, 2010, с. 30]; «І посеред зеленого раю, дихаючи повітрям свободи, пан Миколай прошепотів: – *Пігмаліон* і *Галатея*» [Пагутяк, 2010, с. 31]; «На полях трудилися орачі та сіячі, як за часів *Гесіода*, і ця картина зворушувала» [Пагутяк, 2010, с. 112]; «*Либонь*, належали до часів, коли волинський князь *Данило Романович* понищив непокірних галицьких бояр, або була то робота ще його вітця *Романа Мстиславовича*» [Пагутяк, 2010, с. 19]; «Політичні погляди пана Миколая були доволі ортодоксальними, і за ними стояла велич

Риму й воскресла Італія Медічі, Макіавеллі, Данте» [Пагутяк, 2010, с. 20]; *«Того, хто живе чесно і праведно, можуть спіткати випробування Іова, а надто в ці непевні часи»* [Пагутяк, 2010, с. 39]; *«Олександр давно вже поглядав у бік Кальвіна»* [Пагутяк, 2010, с. 20]; *«Олександр сидів при грубій свічі й читав листи Сенеки до Луцілія, намагаючись перебороти в собі якесь відчуття непевності»* [Пагутяк, 2010, с. 2]; *«І два приятелі, забувши про Марка Аврелія та Сенеку, ступили за поріг і вжахнулись від прірви, котра постала перед ними»* [Пагутяк, 2010, с. 9]; *«Напис втискається йому в шкіру, запечатує серце, запечатує уста, щоб бути гідним мужем, виплеканим на молоці Цицерона та Марка Аврелія»* [Пагутяк, 2010, с. 22]; *«Доки читаси – з ним згоден, а визирнеш у світ – занадто складний, щоб послуговатись порадами навчителя Нерона»* [Пагутяк, 2010, с. 2]; *«Лукаш чув байки про людей, які після смерті ставали деревами, квітами, птахами, та й читав Овідієві "Метаморфози"»* [Пагутяк, 2010, с. 83]; *«Як писав славний Ян з Киян: « У чоловіка три вороги: мир, спокуситель і плоть»»* [Пагутяк, 2010, с. 21].

Серед власних назв відомих людей 16 простих поетонімів (*Беатріче, Галатея, Гесіод, Данте, Іов, Кальвін, Лаура, Луцілій, Макіавеллі, Медічі, Нерон, Овідій, Пігмаліон, Сенека, Цицерон, Ян*) і 4 складені назви (*Андреас Сілезіус, Данило Романович, Марка Аврелія, Романа Мстиславович*). Галина Пагутяк лише згадує власні імена відомих людей для детальнішого висвітлення подій, але вони не є персонажами аналізованого твору.

2.2. Топопоетонімікон роману

Топопоетоніми аналізованого роману несуть історичну, етнографічну, естетичну інформацію та відіграють особливу роль для локалізації описаних подій. Це все створює унікальну картину світу, у якому живуть герої твору.

Топопоетоніми як складники поетонімії художнього тексту не тільки локалізують місце дії, створюючи геопросторову домінанту тексту, але й маркуються інформаційно- та емоційно-стилістично, допомагаючи розкрити зміст твору [Козловська, 2018, с. 150].

О. Ю. Карпенко стверджує, що «за кількісними показниками топопоетоніми зазвичай посідають у художніх текстах друге місце після антропоетонімів; решта розрядів власних назв належить до рідковживаних і в сукупності складає лише кілька відсотків усього онімічного запасу художнього тексту. Втім, тут багато залежить від художніх настанов та індивідуально-авторських смаків, а ще більше – від тематики твору. Загалом же всі розряди онімів, хай ужитих в одиничних випадках, надають художньому творові барвистості й чарівності, як доречно вжиті спеції поліпшують смак страви» [Карпенко, 2000, с. 74]

Вибудувана топопоетонімами система художнього простору твору впливає на його композицію, образну систему, значною мірою визначає специфіку ідіостилю автора. За своєю природою топопоетоніми є різноплановими пропріативами, призначеними донести до читача відомості щодо локального аспекту життя персонажів твору [Козловська, 2018, с. 150]. Здебільшого вони покликані актуалізувати певну інформацію про персонажів, інформувати про переміщення їх у просторі, тобто скеровувати читача у конкретну просторову площину, пов'язану з поетонімом. Водночас вони мають здатність змінювати свою основну спрямованість, допомагаючи схарактеризувати персонажа, підкреслити риси його характеру, продемонструвати особливості поведінки, передати внутрішній стан. Також вони можуть бути залучені до мовної гри, вживані у складі сталих сполук, висловів для створення чи поглиблення певного художнього ефекту тощо [Козловська, 2018, с. 151].

Важливість все називати в житті людини авторка підкреслює такими словами у творі: «– Як *називається* ця ріка? – спитав Боніфасій, бо люди ж *усьому дають імена*» [Пагутяк, 2010, с. 151].

Поряд з вітопоетонімами в романі Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти» важливу роль відіграють топопоетоніми, зокрема:

- **ойкопоетоніми: астіпоетоніми** («*Чи, може, в сонячних Афінах?*» [Пагутяк, 2010, с. 14], «*Правда, великих знавців різьбярства в Журавному не було, хоча чимало шляхтичів вчилося замолоду в Падуї, Болоньї, і бувало в Римі та у Флоренції, і бачили тамтешнє мистецтво, й могли порівняти*» [Пагутяк, 2010, с. 58], «*Був він з-під Галича*» [Пагутяк, 2010, с. 43], «*Тому тієї ночі палились громові свічі в Журавно, Галичі, Жидачеві*» [Пагутяк, 2010, с. 16], «*Дорогою зі Гніздичева Матвій дійшов до самого Жидачева, містечка більшого від Журавно, на березі ріки Стрий*» [Пагутяк, 2010, с. 43], «*Децо пригадуючи те, що бачив у Римі та Кракові, отець Григорій обсадив квітами стежки від церкви до дзвіниці, від дзвіниці до цвинтаря і до кожної келії, числом дванадцять, сільки Апостолів*» [Пагутяк, 2010, с. 43], «*Першим про дивацтво Домницького почув пан Миколай, коли вертався зі Львова*» [Пагутяк, 2010, с. 20], «*Сю книгу він купив, коли ще вчився у місті Падуї, в університеті*» [Пагутяк, 2010, с. 2], «*А Лукаш гостив у свояка в Перемишлі, й повернувся лише пополудні*» [Пагутяк, 2010, с. 10], «*Мав у кабінеті образ, привезений із Праги*» [Пагутяк, 2010, с. 81], «*Політичні погляди пана Миколая були доволі ортодоксальними, і за ними стояла велич Риму*» [Пагутяк, 2010, с. 81], «*Лише уві сні могло таке подуматися, бо ж камінь не псується від вологи, особливо, мрамур, про що свідчать знайдені у землі Флоренції античні статуї*» [Пагутяк, 2010, с. 55]); **комопоетоніми** («*Третій син господарював у Воловині, а донька Маринка з зятем у Демні*» [Пагутяк, 2010, с. 20], «*Якось надвечір, до корчми, що стояла при дорозі, не доїжджаючи до Гніздичева, увійшов молодий хлопець*» [Пагутяк, 2010, с. 62], «*Печера коло Ілова*» [Пагутяк, 2010, с. 168], «*То Феська з Кораблищ зарізала*

молодого хлопця, свого коханка» [Пагутяк, 2010, с. 74], «**Орішківцям** не судилось відродитись» [Пагутяк, 2010, с. 74], «**Раделичі** були найближчі до монастиря, і ченці мали з цим селом спільні інтереси» [Пагутяк, 2010, с. 129], «Так вважали найбільш забобонні журавчани, як наприклад, торговець худобою Стефан з **Чорторіїв**, фундатор та опікун костелу, але не шляхтич, що позбавляло його в такому випадку вирішального слова» [Пагутяк, 2010, с. 59]);

- хоропоетоніми; **суверенопоетоніми** («Але в цьому випадку трое молодих лицарів, виплечаних на молоці шляхетної **Еллади** і привчені до суворого блиску давнього Риму, вважали дружбу чимось важнішим, ніж обов'язок перед родом, та й одружились з тими, кого підшукали батьки, отже, теж з обов'язку, а не з кохання» [Пагутяк, 2010, с. 116], «Політичні погляди пана Миколая були доволі ортодоксальними, і за ними стояла велич Риму й воскресла **Італія** Медічі, Макіавеллі, Данте» [Пагутяк, 2010, с. 59], «По-третє, замовлення, може, й не дуже велике в масштабі **Речі Посполитої**, але важливе для самого майстра зі Флоренції, дивним чином вплинуло на нього самого» [Пагутяк, 2010, с. 59], «... **Руська держава** відійшла, як Рим, як Афіни, і тепер є інша, **Річ Посполита**, яка підтримує лад у цих землях, боронить від турків, **Литви**, московитів» [Пагутяк, 2010, с. 19], «Колись ще замолоду, ..., чув я у **Франції** одну оповідку» [Пагутяк, 2010, с. 112]); **районопоетоніми** («... чорний порфир, піддатливий для різця скульптора і каменотеса, за яким приїздять до Журавного з Німців, Чехів та **Мадярицини**» [Пагутяк, 2010, с. 15], «Яношик, як я чув, тільки вчора вернувся з **Волоцини**» [Пагутяк, 2010, с. 35], «Орішківці були не єдиним селом на **Журавеницині**, котре спалили тоді татари» [Пагутяк, 2010, с. 73], «Усе було ним куплене в чужих краях ще замолоду: античні камеї, венеціанське скло, мушлі **Середземномор'я**, уламки мармурових статуй, книги» [Пагутяк, 2010, с. 14], «Перед очима шляхтича постали картини, бачені ним колись у **Сілезії**, що розповідали історію блудного сина» [Пагутяк, 2010, с. 72]);

- гідропоетоніми: **потамопоетоніми** («Місто мусило йти від ріки, бо **Дністер** розливався два рази на рік: навесні і влітку» [Пагутяк, 2010, с. 7], «..., й перед очима його постала мерехтлива блакитна гладінь води, там, де сходились дві ріки: Дністер і **Свіча**» [Пагутяк, 2010, с. 28], «Дорогою зі Гніздичева Матвій дійшов до самого Жидачева, містечка більшого від Журавно, на березі ріки **Стрий**» [Пагутяк, 2010, с. 66], «Проте він переплив **Дунай**, і тепер грає на скрипці й літає в повітрі» [Пагутяк, 2010, с. 164]); **лімнопоетоніми** («Тому найперше ми підемо до озера **Обшир**, щоб ти змив із себе кров» [Пагутяк, 2010, с. 154]).

- оропоетоніми: **едитопоетоніми** («Гроза покотилась далі, до невидимих, але безперечно існуючих **Бескидів**, і впала їм до ніг, як пес, що набігався, а тепер зголоднілий вертається до господаря» [Пагутяк, 2010, с. 16]); **скопулусопоетоніми** («Івась ніколи не бачив таких високих гір, вищих навіть за **Бокоцин**, а гора з каменем була схожа на височезну копицю сіна» [Пагутяк, 2010, с. 147]); **тумулусопоетоніми** («Монастир святого Духа поблизу Раделич, оточений болотами в низині Дністра, стояв на горі, яку так і звали **Горою**, бо навіщо давати назву, коли гора єдина на всю околицю» [Пагутяк, 2010, с. 125]);

- спелеопоетонім («Але на образах не було ні **Вифлеємської печери**, ні храмів Божих, ні знарядь катувань» [Пагутяк, 2010, с. 130]);

- сільвопоетонім («Нераз думала, дивлячись на далекий **Чорний ліс**, що там її б ніхто не дістав [Пагутяк, 2010, с. 89]).

Більшість топопоетонімів прості за будовою (35): *Афіни, Бескиди, Бокоцин, Болонья, Воловине, Волощина, Галич, Гніздичів, Гора, Демня, Дзюрки, Дністер, Дунай, Еллада, Жидачів, Журавенщина, Журавно, Італія, Кораблище, Краків, Львів, Мадярищина, Обшир, Орішківці, Падуї, Перемишль, Прага, Раделичі, Рим, Свіча, Сілезія, Стрий, Сугрів, Флоренція, Франція*; виявлено чотири складні власні назви (суверенопоетоніми *Річ Посполита* і *Руська держава*; спелеопоетонім *Вифлеємська печера*; сільвопоетоніми *Чорний*

ліс); а районопоетонім *Середземномор'я* і комопоетонім *Чорторія* є складеними пропріативами.

Вважаємо, що топопоетоніми роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти» відрізняються за роллю в сюжетно-композиційній організації твору, тому виділяємо три групи власних географічних назв: ті, що безпосередньо пов'язані з ключовими лініями сюжету та головними героями; ті, що опосередковано пов'язані з основними сюжетними лініями із та їхніми персонажами; ті, що не пов'язані із героями твору, їх використано для історичного екскурсу.

З'ясовано, що топопоетоніми роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти» є найменуваннями закордонних країн і міст (*Італія, Франція; Афіни, Болонья, Краків, Перемишль, Прага, Рим*) і, звичайно, власними назвами на позначення українських географічних об'єктів (*Бескиди, Волощина, Галич, Дністер, Львів, Стрий*).

Авторка використала топопоетоніми в художньому тексті з метою створити тло для розвитку подій, часово-історичний простір, констатувати, уточнити місце дії в епізодах (минуле або теперішнє), вказати напрямок руху, висвітлити факти біографії персонажів, зокрема ідентифікувати героїв за місцем проживання або частково характеризувати матеріальний стан героїв.

Як зауважує Д. В. Козловська, топопоетоніми здатні отримувати в художніх текстах інформаційно-стилістичні (локалізація місця дії, інформація про перебування, маршрути переміщення персонажів) та емоційно-стилістичні смисли (формування ставлення читача до зображуваного, передаючи почуття персонажів, викликані певними місцями на карті) [Козловська, 2018, с. 153].

Визначаємо такі основні функції топопоетонімів у романі-феєрії, як: **номінативну, характеристичну, локалізаційну** функції, а також текстотвірна, адже вони є важливим засобом побудови сюжету.

Письменниця вживає топопоетоніми здебільшого в прямому значенні, але зрідка й у переносному, відповідно поетоніми набувають метафоричного і метонімічного значення («...*Дністер звивається*, як змія» [Пагутяк, 2010, с. 147]; «...щось допомогло їм перейти *мертвий Дунай*» [Пагутяк, 2010, с. 170], «...*воскресла Італія Медічі, Макіавеллі, Данте*» [Пагутяк, 2010, с. 59]; «...*Річ Посполита, яка підтримує лад у цих землях, боронить від турків, Литви, московитів*» [Пагутяк, 2010, с. 19]).

2.3. Ідеопоетоніми, прагмапоетоніми, космопоетоніми, ергопоетоніми й апелятивоніми художнього тексту

Ідеопоетоніми, прагмапоетоніми, космопоетоніми, ергопоетоніми й апелятивоніми теж виконують текстотвірну функцію в романі Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти», наповнюють його різноманітними відомостями про окремі деталі життя героїв, розкриваючи читачеві їхні звички, уподобання тощо.

Ідеопоетоніми в образній структурі досліджуваних романів відіграють важливу роль, першочергово постаючи достовірними показниками часопростору творів [Козловська, 2018, с. 199].

Незначною кількістю в досліджуваному романі Галини Пагутяк представлені *ідеопоетоніми* (14 найменувань, 6,67%), серед них зафіксовано:

- *хронопоетоніми* (*геортопоетоніми*: «На саме **Введеніє** мали посвятити фігуру Діви Марії, виготовлену майстром Яковом із Флоренції» [Пагутяк, 2010, с. 58]; «Отже, після **Великоднія** двоє шляхтичів вирушили в недалеку мандрівку до православного монастиря» [Пагутяк, 2010, с. 111]; «Відколи перед **Зеленими святами** пронеслися Ті, що літають в повітрі й живуть під землею, чимало кому вони заморочили голови» [Пагутяк, 2010, с. 71]; «Час **Різдвяних свят**, час ранньої темряви, час розважань для отця

Григорія і знудження для молодого Михайла, ...» [Пагутяк, 2010, с. 127]; «Отець Даниїл позичив давній літопис зі **Спаса** і хотів мати копію для себе» [Пагутяк, 2010, с. 128]; «Посвячені на **Стрітення**, вони виймалися з-за образів, ще високі й не опшлі, бо то була чи не перша гроза» [Пагутяк, 2010, с. 16]; **темпопоетоніми**: «Правда, людська мали **Великий піст** і не полювали, однак могло щось трапитися з малими і оленцями» [Пагутяк, 2010, с. 145]);

- **бібліопоетоніми** («У **Біблії** ж написано, як сини неба сходили на землю і брали собі жінок земних» [Пагутяк, 2010, с. 97]; «Лукаш чув байки про людей, які після смерті ставали деревами, квітами, птахами, та й читав Овідієві "**Метаморфози**" » [Пагутяк, 2010, с. 83]; «Перехрестилась і проказала "**Отче наш**" уголос. А тоді "**Богородицю**"» [Пагутяк, 2010, с. 102]; «Стратив двох дорослих синів, жону, і став чимось на подобу Йова зі **Старого Тестаменту**» [Пагутяк, 2010, с. 23]);

- **аргіпоетоніми** («Люди називали ріку Дністер, а він вперто – Дунаєм. Як у пісні: "**Тихо тече Дунай, тече, а ще тихше дівка косу чеше...**" Або: "**Не перейти Дунай-річку глибокую...**" Або ще є така пісня "**Червона ружа трояка**", де жінка мовить до лихого мужа... » [Пагутяк, 2010, с. 149]).

Найбільшою продуктивними є ідеопоетоніми складеної конструкції; це дво- (найчастіше, їх 5) і багатослівні назви: *Великий піст*, *Зелені свята*, «*Не перейти Дунай-річку глибокую...*», «*Отче наш*», *Різдвяні свята*, *Старий Тестамент*, «*Тихо тече Дунай, тече, а ще тихше дівка косу чеше...*», «*Червона ружа трояка*».

Серед двокомпонентних ідеопоетонімів, які є словосполученнями, виділяємо такі моделі, як:

- **прикметник + іменник**: *Великий піст*, *Зелені свята*, *Різдвяні свята*, *Старий Тестамент*;

- **іменник + займенник**: «*Отче наш*».

Трикомпонентною конструкцією (модель **прикметник + іменник + прикметник**) є «*Червона ружа трояка*».

Чотирикомпонентною конструкцією (модель **частка + дієслово + іменник + прикметник**) є «*Не перейти Дунай-річку глибокою...*».

«*Тихо тече Дунай, тече, а ще тихше дівка косу чеше...*» – десятикомпонентна конструкція.

Фіксуємо 5 простих ідеопоетонімів, тобто однослівні однокореневі афіксальні та безафіксні поетоніми: *Біблія, Введення, «Метаморфози», Спаса, Стрітєння*.

Найменше складних ідеопоетонімів (2): «*Богородиця, Великдень*».

Галина Пагутяк використала ідеопоетоніми в художньому тексті здебільшого з метою уточнити період подій, наповнити сюжет інтелектуально-філософським підтекстом, створити інформаційне тло, забезпечити бажані емоції, асоціації в читачів.

Усього сім *прагмапоетонімів* виявлено в романі-феєрії Галини Пагутяк (3,3%), серед них зафіксовано:

- **архітектуропоетоніми (андомопоетоніми** («*Трохи збоку стояла капличка св. Миколая, в якій була дерев'яна фігура святого, гарно розмальована*» [Пагутяк, 2010, с. 135]; «*Петро вернувся швидко, бо костел св. Миколая був недалеко*» [Пагутяк, 2010, с. 24]; «*Не мав він такої слави, як, наприклад, лаврівський **Онуфрійський монастир** з мощами святого і прочанами,...*» [Пагутяк, 2010, с. 126]; «*Міг би вибрати собі навіть **Спасівський монастир, або й Лаврівський, якби хотів***» [Пагутяк, 2010, с. 116]; «*Монастир святого Духа поблизу Раделич, оточений болотами в низині Дністра, стояв на горі, яку так і звали **Горою,...***» [Пагутяк, 2010, с. 125]; «*Монастирська церква. Перша утрєня*» [Пагутяк, 2010, с. 139]); **конструкціопоетоніми** («*Він поплескав коня по шиї, пригостив його кусником хліба і повів стежкою, що виходила до **Західної брами***» [Пагутяк, 2010, 2010, с. 41]).

Усі прагмапоетоніми – це складені конструкції:

- двокомпонентні (модель **прикметник** + **іменник**) (5), зокрема: *Західна брама, Лаврівський монастир, Монастирська церква, Онуфрійський монастир, Спасівський монастир;*

- трикомпонентні (модель **іменник** + **прикметник** + **іменник**) (2): *костел св. Миколая, Монастир святого Духа.*

Прагмапоетоніми Галина Пагутяк вводить у художній текст з метою створити культурно-історичний фон, реалістично відтворити події та для уточнення їх місця і, звичайно, забезпечити бажані емоції в читачів.

Лише один *ергопоетоніми*, зокрема *школопоетонім*, знаходимо в романі-фесерії Галини Пагутяк («*Мав довчитись у Замойській академії, звідки батько забрав його задля такої okazji, як заручини*» [Пагутяк, 2010, с. 116]); він є складеною двослівною назвою, яка відповідає моделі **прикметник** + **іменник**. Відповідно до змісту та ідейно-тематичного спрямування ергопоетонім *Замойська академія* забезпечує номінативну та ідентифікаційну функції.

І один *космопоетонім* зафіксовано в досліджуваному романі («*Хоч була ніч, увесь яр світився вогнями: холодними світлячками, діточками Місяця*» [Пагутяк, 2010, с. 159]); він є простою назвою, яка відображає номінативну та емоційно-експресивну функції.

Також поодинокими в аналізованому романі є *апелятивоніми*:

- **персоноапелятивоніми** («*Прокинувся уже на березі й побачив, як до нього йде **Пані** з вінком на голові*» [Пагутяк, 2010, с. 149], «*Як той куртуазний лицар, що лягає, встає і чинить славні діла з думкою про свою Прекрасну Даму,...*» [Пагутяк, 2010, с. 106], «*...білий, часом жовтий, сірий, чорний порфир, піддатливий для різця скульптора і каменотеса, за яким приїзять до Журавного з **Німців, Чехів та Мадярицини***» [Пагутяк, 2010, с. 15]);

- **абстракція апелятивоніми** («Але змирювались, мусили змиритись, бо цілий світ хилився покiрно перед *Долею*, побунтувавши й довоювавши» [Пагутяк, 2010, с. 12]; «Він пригадав бачений у нiмецькому костелi танок *Смертi*» [Пагутяк, 2010, с. 15]; «Адже на ярмарках i на празниках часто ставили вистави, де грала *Смерть з косою*» [Пагутяк, 2010, с. 81]; «I за се *вiдповiсть на Судi Божому*» [Пагутяк, 2010, с. 15]);

- **об'єкто апелятивоніми** («Усе робив так, мовлячи, що Божя воля сильнiша за зорi, наче *Всесвiт* не Господь створив, а диявол» [Пагутяк, 2010, с. 111]; «...людина не бажає *пiдкорятись законам Всесвiту*, бо се не її свiт: вона його не любить, не шанує i дуже боїться» [Пагутяк, 2010, с. 134]; «Бо вона обiймала й тулила до себе увесь *Всесвiт*» [Пагутяк, 2010, с. 164]; «...не зможе побачити *Каменя*» [Пагутяк, 2010, с. 117]; «Маленьке мiстечко Журавно на задвiрках Речi Посполитої не мало бiльшої оборони, як *Рiка*, до половини *пiдперезане її сталевим поясом*» [Пагутяк, 2010, с. 2]; «Вони вслухалися в ледь чутний плескiт хвиль, шелест вербового листя, потрiскування вибiленого *Рiкою* дерева, i радше iнстинктом, нiж чуттям зрозумiли, що хтось до них йде» [Пагутяк, 2010, с. 3]; «Пан Олександр вдихнув повітря, яке пахло *Рiкою*, димом, кiньми i столоченою травою» [Пагутяк, 2010, с. 7]).

У романi вiсiм простих апелятивонiмiв – *Дама*, *Панi*, *Нiмци*, *Чехи*, *Доля*, *Смерть*, *Суд*, *Камiнь*, два складенi – *Прекрасна Дама*, *Прекрасна Панна* i один складний – *Всесвiт*. Вважаємо, що вони виконують емоцiйно-експресивну функцiю в художньому тексті.

Апелятивоніми виконують текстотвірну, номінативну, естетичну, емоційно-експресивну, характеристичну функції.

Висновки до розділу 2

Вивчення поетонімів, зокрема роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти», як невід'ємних складників стилістичної та організаційної структури твору, засобу відображення авторського стилю та світосприйняття є актуальною проблемою сучасної лінгвістики.

Згідно з ідейним задумом, фабулою, композиційною організацією, жанрово-стильовими особливостями виокремлено вітопоетоніми (139), топопоетонім (42), ідеопоетоніми (15), прагмапоетоніми (8), ергопоетоніми (1), космопоетоніми (1), апелятивоніми (12).

Структурний склад ономастикону аналізованого твору містить складені, прості та складні поетоніми.

Згідно з виокремленими лексико-семантичними групами прості поетоніми переважають у вітопоетонімах, топопоетонімах, космопоетонімах, апелятивонімах; складені – ідеопоетонімах і прагмапоетонімах.

Складні поетоніми наявні в незначній кількості серед вітопоетонімів, топопоетонімів, ідеопоетонімів, апелятивонімів.

Як бачимо, власні назви, зафіксовані в романі роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти», є яскравими ознаками стилістичної системи твору та мовно-художньої практики письменниці загалом.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПОЕТОНІМІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ГАЛИНИ ПАГУТЯК)

Ономастика як розділ мовознавства в середній школі не вивчається цілісно, лише її окремі аспекти. Формування в учнів знань із ономастики зумовлене «потребою в умовах національного відродження українського суспільства підвищити ефективність навчально-виховного процесу, знайти вагомі засоби педагогічного впливу на особистість учнів з метою підвищення інтересу до вивчення рідної мови. Власні назви – це багатий матеріал, який допоможе заглибитись в історію та географію рідного краю» [Данилюк].

Тому питання вивчення ономастики в загальноосвітній школі заслуговує на особливу увагу українських лінгвістів, педагогів.

І. Волянчук у статті «Актуальність вивчення ономастики в школі» вказала «на міжпредметні зв'язки, що реалізуються при вивченні ономастики; охарактеризувала особливості вивчення ономастики в школі». Мовознавець стверджує, що «вивчення ономастики в школі повинно базуватися на вирішенні цілого ряду лінгводидактичних завдань в єдиному семантичному просторі. Семантичний простір визначається граматичними, орфографічними, лексичними мовознавчими завданнями. Таким простором може бути й онімія, або ж власні назви. Вони тісно пов'язані з культурою, історією країни і, разом із тим, мають специфічні риси морфемної будови, словозміни, словотвору та орфографії. Саме власні назви дозволяють познайомити дитину-школяра з мовною картиною світу. Разом з тим, учитель у ході роботи може сприяти запам'ятовуванню учнями лінгвістичної термінології» [Волянчук, 2014, с.109].

О. Данилюк стверджує, що «формування ономастичних знань є важливою складовою в контексті виховання мовної особистості, її мовної здатності, мовотворчості, досконалого володіння мовними навичками і

уміннями, сформованості у неї потреб пізнавати мовні явища» [Данилюк]. Зокрема, відомо, «що у власних назвах знайшли відбиття різні сторони історії народу, їх творця – побут, заняття, виробництво, звичаї, світогляд, рослинний та тваринний світ тощо. У цьому відношенні власні назви служать допоміжними джерелами вивчення загальної історії народу. Особливо велике значення мають власні назви для вивчення лексичного багатства мови, оскільки в них нерідко «законсервовані» назви багатьох понять, предметів, які давно вийшли з ужитку або в минулому не засвідчені пам'ятками письменства. У власних назвах дослідник знайде надійний матеріал для вивчення діалектичних явищ (на різних мовних рівнях), міжмовних контактів тощо» [Данилюк].

У шкільних підручниках міститься велика кількість пропріативів у ролі ілюстративного матеріалу під час вивчення певних тем, але робота з ними потребує певної систематизації. О. Данилюк вважає, що «ознайомлення учнів із походженням слова, зі значенням власної назви надасть змогу вчителю мудрістю самого слова виховувати в учнів потребу оволодівати мовою, зуміє розкрити комунікативний зміст мовного навчання й виховання, орієнтований на спілкування, на вплив, дію і спілкування слова» [Данилюк].

Практично з усіма різновидами власних назв, зокрема власними іменами людей, географічними назвами, назвами різноманітних божеств, об'єктів зоряного неба, організацій, виробничих і суспільних об'єднань, назвами відрізків часу, історичних подій, різноманітними власними назвами в художніх творах, учні знайомляться не лише на уроках української мови, а й історії, літератури, географії. Тому ономастика як наука дотична не лише до мовознавства: філологів цікавлять питання, пов'язані з семантикою, словотвором, розвитком мови; істориків – відомості про певні аспекти минулого рідного краю. Матеріал досліджень об'єднує ономастику з етнографією, географією, соціологією. Наприклад, літописи, археологічні знахідки, виявлені під час розкопок, результати перепису тощо, які є не лише

важливими документами для історичних досліджень, а й невичерпним джерелом для ономастики. Однак ці документи лінгвісти, історики, етнографи, географи і соціологи аналізують по-різному, з різною метою та для одержання різної інформації.

Тому вважаємо, що в шкільному курсі української мови доцільно вивчати такі розділи ономастики, як: антропоніміка, топоніміка, поетоніміка, теоніміка, космоніміка та ін. Як зазначає І. Волянчук «при вивченні питань ономастики реалізується принцип персоналізації, тобто максимального залучення на уроках мови особистості дитини, її біографічного та мовленнєвого досвіду. Такі уроки розвивають спостережливість, допитливість школярів, зацікавлення своїм родоводом, історією рідного краю» [Волянчук, 2014, с.110].

Що стосується програми з української мови (поглиблений рівень), то з деякими вище зазначеними поняттями учні вже знайомляться. Наприклад, десятикласники мають тему «Лексика української мови за сферою її використання, стилістичною диференціацією», зокрема вони вивчають «загальноновживані слова, лінгвокультуреми, лексичне багатство діалектної лексики, етнографізми, топоніміку й ономастику у складі української лексики, етимологію» [Програма УМ, 2017, с. 39]. Учні виконують лінгвокраєзнавчу роботу, збирають діалектну лексику, етнографізми, топоніми у власному населеному пункті, готують на цій основі коротке повідомлення, статтю до газети [Програма УМ, 2017, с. 39]. Одинадцятикласники поглиблюють знання про історію, культуру свого регіону, відомості з історичної ономастики, топоніміки й мікротопоніміки [Програма УМ, 2017, с. 80].

Відповідно до програми з української літератури, призначеної для вивчення української літератури в 10-11 класах загальноосвітніх навчальних закладів за суспільно-гуманітарним напрямом (профіль – філологічний) [Програма УЛ, 2017, с. 47], роман-феєрія Галини Пагутяк «Зачаровані

музиканти» вивчається в 11 класі; за програмою рівня стандарт учні вивчають інші твори письменниці – «Потрапити в сад», «Косар» [Програма, с. 38]. Водночас, згідно з програмами з української літератури (рівень стандарту й поглиблений рівень), учням запропоновано для додаткового (самостійного) читання такі твори Галини Пагутяк: «Слуга з Добромиля», «Королівство», «Урізька готика», «Магнат», «Сентиментальні мандрівки Галичиною».

Вважаємо, що вчитель, застосовуючи міждисциплінарний підхід, може вдало використати цей художній твір як предмет аналізу на уроках української мови для узагальнення й систематизації найважливіших відомостей з української мови з різних розділів мовознавства, зокрема орфоєпії, фонетики, лексикології, будови слова, словотвору, морфології, синтаксису, пунктуації та стилістики.

Якщо вивчення ономастики в школі повинно базуватися на вирішенні цілого ряду лінгводидактичних завдань в єдиному семантичному просторі, що визначається граматичними, орфографічними, лексичними тощо мовознавчими завданнями, то таким простором можуть бути власні назви: антропоніми, ергоніми, ідеоніми, космоніми, прагматоніми, топоніми.

Зокрема, поетонімний матеріал, який ми виокремили у художньому творі Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти», дозволяє ефективно використати його як для вивчення ономастики (це більшою мірою стосується студентів), так і з метою вивчення інших розділів мовознавства. І. Волянюк зазначає, що «завдання з ономастики також сприяють засвоєнню теоретичних положень таких розділів мовознавства, як «Морфеміка» та «Словотвір», удосконаленню орфографічних умінь та навичок [Волянюк, 2014, с. 111]. Тому пропонуємо вправи, які допоможуть закріпити теоретичні відомості з української мови:

1. Записати слова фонетичною транскрипцією, зробити їхній повний фонетичний розбір:

<i>Біблія</i>	<i>Івасик</i>	<i>Стрітєння</i>
<i>Болонья</i>	<i>Макіавеллі</i>	<i>Федьо</i>
<i>Волощина</i>	<i>Марія</i>	<i>Феська</i>
<i>Гандзя</i>	<i>Маруся</i>	<i>Франція</i>
<i>Господь</i>	<i>Місяць</i>	<i>Цицерон</i>
<i>Дзюрки</i>	<i>Перемисьль</i>	<i>Яків</i>
<i>Еллада</i>	<i>Середземномор'я</i>	

2. Вибірковий диктант. Записати слова у три стовпчики:
1) кількість звуків менша від кількості букв; 2) кількість звуків більша від кількості букв; 3) кількість звуків і букв однакова.

<i>Адам</i>	<i>Гандзя</i>	<i>Ілько</i>
<i>Біблія</i>	<i>Дністер</i>	<i>Місяць</i>
<i>Болонья</i>	<i>Докія</i>	<i>Стрітєння</i>
<i>Волощина</i>	<i>Еллада</i>	<i>Франція</i>
<i>Всесвіт</i>	<i>Івасик</i>	<i>Яношик</i>

3. Вибірковий диктант. Випишіть підряд слова в три колонки – з першим: 1) сонорним; 2) дзвінким; 3) глухим приголосним.

<i>Беатріче</i>	<i>Зевс</i>	<i>Син</i>
<i>Варфоломій</i>	<i>Йоан</i>	<i>Тиміш</i>
<i>Галич</i>	<i>Каспер</i>	<i>Феська</i>
<i>Гандзя</i>	<i>Лаура</i>	<i>Христос</i>
<i>Данте</i>	<i>Марія</i>	<i>Церера</i>
<i>Дзюрки</i>	<i>Нерон</i>	<i>Чорторія</i>
<i>Журавно</i>	<i>Прага</i>	

4. Вибірковий диктант. Випишіть підряд слова в дві колонки – з першим: 1) губним; 2) зубним;

<i>Бескиди</i>	<i>Перевізник</i>	<i>Стрітєння</i>
<i>Вольф</i>	<i>Флоренція</i>	<i>Зевс</i>
<i>Маринка</i>	<i>Церера</i>	

5. Поставити наголос у поданих словах:

<i>Жидачів</i>	<i>Руська держава</i>
<i>Журавенщина</i>	<i>Середземномор'я</i>
<i>Замойська академія</i>	<i>Сілезія</i>
<i>Лаврівський монастир</i>	<i>Сугрів</i>
<i>Різдвяні свята</i>	<i>Церера</i>
<i>Річ Посполита</i>	<i>Чорторія</i>

6. Записати уривок із твору фонематичною транскрипцією.

«... Далі чомусь згадалися стигмати святого *Франциска*, над якими не раз посміювався, бо його віра в Бога ніколи не переходила меж пристойності...» («Зачаровані музиканти»).

«... Церква стояла найвище, посередині *Гори*, і одразу за нею був невеликий цвинтар з кам'яними хрестами, поміж якими розрісся барвінок, а навесні зацвітали ключі святого Петра й конвалії...» («Зачаровані музиканти»).

«... пан *Миколай* згадав, що земля, котра виплекала цілі покоління його роду, теж має свої таланти, і скромне срібло, якому бракувало витонченості, гріло йому душу...» («Зачаровані музиканти»).

«... Бракувало місця, бо й під мурами росли калина, малина, бузина й терен, й кропива, чистотіл, і всі вони славили *Господа*, який створив їх для краси світу...» («Зачаровані музиканти»).

«... Він боявся заглибитись надто далеко, й вирішив, що Діва Марія буде тримати в руках голуба, а не малого *Ісуса*, аби не морочитись ще з дитям ...» («Зачаровані музиканти»).

7. Записати уривок із твору фонетичною транскрипцією. Зафіксувати та описати фонетичні явища:

«... Того, хто живе чесно і праведно, можуть спіткати випробування Іова, а надто в ці непевні часи, коли Річ Посполиту шарпають то волохи, то

московити, то татари, і чоловік, аби вижити і втримати для себе хоч трохи спокою, мусить за це дорого заплатити...» («Зачаровані музиканти»).

«...Маестро Яків, що видавав себе за флорентійця, насправді замолоду провів у Флоренції лише два роки в науці, й утік через п'яну бійку, котра закінчилася вбивством, аж до Сілезії, а потім через гори, у цей варварський край...» («Зачаровані музиканти»).

«...Він так міркував собі: Руська держава відійшла, як Рим, як Афіни, і тепер є інша, Річ Посполита, яка підтримує лад у цих землях, боронить від турків, литви, московитів...» («Зачаровані музиканти»).

«...Видно, така доля була в старого перевізника — возити причинних через ріку, що звалася Дунай, і відділяла один світ від іншого...» («Зачаровані музиканти»).

«...Правда, серце його на дні озера Обшир, бо не пожалів ні вітця, ні маєтку, ні сього світу з його щастям та нещастям, задля того, щоби бути коло своєї Пані...» («Зачаровані музиканти»).

8. Записати слова в алфавітному порядку:

Чорторія, Боніфацій, Гандзя, Журавницький, Йов, Варфоломій, Георгій, Каспер, Данііл, Северин, Церера, Тиміш, Еллада, Лука, Зевс, Петрусь, Івасик, Адам, Флорентійчик, Онуфрій, Матвій, Рим, Христос, Якуб, Настя.

9. Записати слова під диктовку, пояснити правопис.

<i>Бескиди</i>	<i>село Гніздичів</i>	<i>Макіавеллі</i>
<i>Біблія</i>	<i>Дух святий</i>	<i>Михась</i>
<i>Богородиця</i>	<i>Еллада</i>	<i>Монастир Святого Духа</i>
<i>Варфоломій</i>	<i>Журавенщина</i>	<i>Монастирська церква</i>
<i>Великдень</i>	<i>Замойська академія</i>	<i>«Отче наш»</i>
<i>Великий піст</i>	<i>Західна брама</i>	<i>Падуї</i>
<i>Вифлеємська печера</i>	<i>Зелені свята</i>	<i>Пречиста Діва</i>
<i>село Воловине</i>	<i>Іван Купайло</i>	<i>Різдвяні свята</i>
<i>Георгій Домницький</i>	<i>Лаврівський монастир</i>	<i>Річ Посполита</i>

14. Увести запропоновані слова в речення таким чином, щоб вони були як загальними назвами, так і власними, пояснити правопис:

Гора, Доля, Камінь, Німці, Рік, Ріка, Свіча, Смерть, Суд, Чехи.

15. Охарактеризувати структуру поетонімів:

<i>Великий піст</i>	<i>Вифлєсмська печера</i>
<i>Георгій Домницький</i>	<i>«Богородиця»</i>
<i>село Гніздичів</i>	<i>«Червона ружа трояка»</i>
<i>Різдвяні свята</i>	<i>Варфоломій</i>
<i>Замойська академія</i>	<i>Волощина</i>
<i>Великдень</i>	<i>Господи Ісусе</i>
<i>Монастир Святого Духа</i>	<i>Данило Романович</i>
<i>Річ Посполита</i>	<i>Діва Марія</i>
<i>«Отче наш»</i>	<i>Італія</i>

16. Поділити слово на морфеми:

<i>«Богородиця»</i>	<i>Грициха</i>	<i>Івашко</i>
<i>Богородиця</i>	<i>Гриць</i>	<i>Ілько</i>
<i>Великдень</i>	<i>Домницький</i>	<i>Мадярищина</i>
<i>Воловине</i>	<i>Жидачів</i>	<i>Матвій</i>
<i>Волощина</i>	<i>Журавенщина</i>	<i>Михайло</i>
<i>Гніздичів</i>	<i>Івасик</i>	<i>Михась</i>
<i>Григорій</i>	<i>Івась</i>	<i>Найсвятіша</i>

17. Визначити спосіб словотворення власних назв:

<i>Богородиця</i>	<i>Сидорка</i>	<i>Феська</i>
<i>Введеніє</i>	<i>Смерть</i>	<i>Чорний ліс</i>
<i>Перевізник</i>	<i>Спаситель</i>	<i>Чорторія</i>
<i>Річ Посполита</i>	<i>Спасівський монастир</i>	<i>Яношик</i>
<i>Руська держава</i>	<i>Терезія</i>	<i>Ясько</i>
<i>Середземномор'я</i>	<i>«Отче наш»</i>	<i>Ясьо</i>
<i>Сивулька</i>	<i>Федьо</i>	

18. Утворити словотворчі гнізда від поданих слів:

<i>Гора</i>	<i>Рік</i>	<i>Суд</i>
<i>Доля</i>	<i>Ріка</i>	

19. Здійснити етимологічний аналіз поетонімів:

<i>Апостол</i>	<i>Дзюрки</i>	<i>Іваниця</i>
<i>Афіни</i>	<i>Дністер</i>	<i>Івасик</i>
<i>Бог</i>	<i>Дунай</i>	<i>Італія</i>
<i>Варфоломій</i>	<i>Едем</i>	<i>Краків</i>
<i>Волощина</i>	<i>Еллада</i>	<i>Лаура</i>
<i>Гандзя</i>	<i>Жидачів</i>	<i>Маринка</i>
<i>Данте</i>	<i>Журавениця</i>	<i>Матвій</i>

20. Здійснити поділ іменників на групи (тверда, м'яка, змішана):

Адам, Акакій, Богородиця, Болонья, Великдень, Всесвіт, Галич, Гесіод, Данте, Дунай, Ілько, Львів, Маруся, Матеуш, Михайло, Найсвятіша, Осип, Пані, Пігмаліон, Тиміш.

21. Провідмініяйте топоніми (географічні назви):

<i>Афіни</i>	<i>Демня</i>	<i>Перемисьль</i>
<i>Бескиди</i>	<i>Дністер</i>	<i>Прага</i>
<i>Бокоцин</i>	<i>Дунай</i>	<i>Рим</i>
<i>Болонья</i>	<i>Жидачів</i>	<i>Франція</i>
<i>Волощина</i>	<i>Журавениця</i>	<i>Чорторія</i>
<i>Гніздичів</i>	<i>Італія</i>	

22. Провідмініяйте антропоніми (імена):

<i>Ясько</i>	<i>Михайло</i>
<i>Яків</i>	<i>Маруся</i>
<i>Феська</i>	<i>Лаура</i>
<i>Тиміш</i>	<i>Марія</i>
<i>Сенеки</i>	<i>Григорій</i>
<i>Онуфрій</i>	<i>Беатріче</i>

23. Утворити жіночі й чоловічі імена по батькові від імен:

Адам, Лука, Микита, Михайло, Осип, Петро, Северин, Стефан, Яків, Якуб.

24. Утворіть прикметники за допомогою суфікса *-ськ* від топонімів:

Афіни, Галич, Дністер, Дунай, Італія, Краків, Львів, Перемишль, Прага, Рим, Середземномор'я, Флоренція, Франція, Чорторія.

25. Прочитати текст та виписати із нього всі власні назви. Зробити повний морфологічний аналіз.

«І збентежився, бо Зевс, може, й сердиться, але на те і літо, щоб холод ставав до битви з теплом. Ні, вони не звикли бесідувати з німим Олександром, хоча ще задовго до цього прикрого випадку товариш їхній усе глибше занурювався у відомі лиш йому глибини, а зараз сидів на самому дні якоїсь пекельної студні, і що йому турки, що йому політика чи звичайні людські жарти... Скільки він отак сидів? Здається, три дні. Першим про дивацтво Домницького почув пан Миколай, коли вертався зі Львова. Стрінув на дорозі купця Сидорка, який їхав до Львова з великою партією сукна. А Лукаш гостив у свояка в Перемишлі, й повернувся лише пополудні. Вони сподівались застати тут якусь родину» («Зачаровані музиканти»).

26. Виписати власні назви, пояснити їхній правопис, визначити рід, число, відмінок:

«Двері тихо відчинились, бо завіси були щедро змашені, й Олександр втягнув у себе різкий запах трави, змішаної з земляним духом підземелля. Він став на порозі крихітної кімнатини, посеред якої на дерев'яному помості лежала брила сніжно-білого порфиру, багатства журавненської землі. Не стада худоби, що проходять нею з Волощини у бік пасовиськ Бескидів, не риба з Дністра, не щедрі плоди Церери, а білий, часом жовтий, сірий, чорний порфир, піддатливий для різця скульптора і каменотеса, за яким приїздить до Журавного з Німців, Чехів та Мадярщини» («Зачаровані музиканти»).

27. Виписати власні назви, скласти з ними речення:

«Гроза покотилась далі, до невидимих, але безперечно існуючих

Бескидів, і впала їм до ніг, як пес, що набігався, а тепер зголоднілий вертається до господаря. Маєві грози лишають дерево без плоду. Так само гірко, як град посіче збіжжя, позбиває зав'язь. Тому тієї ночі палились громові свічі в Журавно, Галичі, Жидачеві. Посвячені на Стрітєння, вони виймалися з-за образів, ще високі й не оплилі, бо то була чи не перша гроза. До осені з тих свічок залишались самі недогарки. Вірили, що це помагає, що святий вогонь здатний відвернути гнів Перуна чи Ілії. Зрештою, для людей то були лише два імені одного бога. Як святий Йоан та Іван Купайло, як Велика Богиня і Матір Божа. Дотепер не можна було їх розділити, і десь в глухих закутках краю, де священики були не надто вчені, або й зовсім невчені, старі й нові боги мирно собі співвіснували, а віковий дуб на галявині отримував такі самі почесті, що й християнський вівтар, а ігрища духів міг побачити кожен, або, принаймні, їхні сліди» («Зачаровані музиканти»).

28. Напишіть твір-роздум на обрану тему:

«Комікси за творчістю Галини Пагутяк: прогрес чи деградація»

«Літературні мемуари, або новий етап вивчення творчості Галини Пагутяк»

29. Виконати повний синтаксичний розбір речень:

«...Спробуй, проживши роки на одному місці, шукати інше в цьому вбогому, знищеному війнами й неврожаєм, краї...» («Зачаровані музиканти»).

«...Малий пахолок Івась рубав тріски коло дровітні з трохи старшим Тимошем ...» («Зачаровані музиканти»).

«...Але насправді пахло не листя, що вже встигло втратити яснозелену весняну свіжість...» («Зачаровані музиканти»).

«...Якби взнав, то дістав би над ними владу, таку як дідич має над нами, слугами...» («Зачаровані музиканти»).

«...Тільки не знати, з ким доведеться воювати на сей раз: з турками, волохами, московитами, а чи, може, з воїнством небесним, яке літає в повітрі на чорних конях і бряжчить зброєю...»).

30. Розставити розділові знаки в запропонованих реченнях:

«...Політичні погляди пана Миколая були доволі ортодоксальними і за ними стояла велич Риму й воскресла Італія Медічі Макіавеллі Данте. Він був застарий щоб служити королю але обидва сини Адам і Северин мешкали при дворі у Кракові час від часу ходячи на виправу до турків...» («Зачаровані музиканти»).

«...Третій син господарював у Воловині а донька Маринка з зятем у Демні. Отже тих родинних проблем що їх мав Олександр у нього не було хоча всі ми під Богом ходимо і не знати як буде далі. А птах що на печатцібув прив'язаний на шовковім шнурку й лише дивився на Волоський гостинець та на хмари в небі» («Зачаровані музиканти»).

«...Слуги пошепки висловили здогад що срібло-злото міг переховати Боніфацій. Чесний-чесний але міг і його дідько спокусити. Ніхто не відає що в чужому серці. Хіба Господь. Але яким чином невідомо. Не по-людськи в кожному разі. Боніфацій усе ще стояв посеред подвір'я і дивився то на небо то на спалену Перуном липу...» («Зачаровані музиканти»).

Таким чином, використання вправ, у яких аналізуємо власні назви, зокрема поетоніми роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти», під час вивчення мовознавчих дисциплін сприяє навчально-пізнавальній активності і учнів, і студентів, дає можливість кращого засвоєння відповідної теми. Водночас таким чином вчитель спонукає учнів до самостійної роботи.

Погоджемося з думкою О. Данилюк, що «ономастична робота наближує педагога та учня до глибинного розуміння приналежності до рідного народу, який живе на території рідного краю, що має як історичні глибинні підвалини, так і перспективи поступального розвитку» [Данилюк].

Також можна розробити систему вправ за іншими творами Галини Пагутяк («Слуга з Добромиля», «Королівство», «Урізька готика», «Магнат», «Сентиментальні мандрівки Галичиною»), винесеними в програмі для самостійного прочитання.

Висновки до розділу 3

Вивчення у школі власних назв у цілому, а поетонімів зокрема, і робота з ними, допоможе учням розвивати пізнавальну діяльність; сприятиме вихованню почуття патріотизму, гордості за свій народ; стимулюватиме потребу в постійному самопізнанні, дослідженні національно-культурних традицій рідного краю; розвиватиме уміння і навички школярів у дослідницькій роботі.

Уведення в навчальний процес відомостей про тематичні групи власних назв, зокрема поетонімів, посилює в учнів інтерес до навчання, збагачує їхнє мовлення, виробляє навички наукового аналізу.

Система вправ на використання поетонімів роману-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти» спрямована на розв'язання проблемних питань під час вивчення української мови в школі.

Педагогічний потенціал онімного простору художніх творів Галини Пагутяк є ширшим, ніж дозволяють про нього написати обсяги нашої дипломної роботи, що й становитиме перспективи подальших теоретико-практичних досліджень доробку письменниці.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши онімний простір романі-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти» прози з структурного, мотиваційного та стилістичного аспекту, можемо зробити такі висновки:

1. У сучасній літературно-художній ономастиці вагоме значення мають напрацювання Ю. Карпенка, Л. Белея, В. Калінкіна та ін., які описали сутність та функціональне навантаження поетонімів. Такі відомі ономасти, як: М. В. Доценко, Д. В. Козловська, А. В. Лупол, Л. П. Петрова, О. О. Усова, І. В. Хлистун та ін. висвітлюють взаємозв'язок власних назв із літературно-художнім жанром, напрямком, змістом, конфліктом, героями твору та акцентують увагу на комплексному аналізі онімних просторів художнього мовлення українських авторів.

2. Поетоніми, зафіксовані у художньому мовленні, є засобом вираження авторського задуму, найчастіше виконують текстотвірну, номінативну, естетичну, емоційно-експресивну, характеристичну, локалізаційну функції, містять різні конотації.

3. Онімний простір роману Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти» є засобом вираження зображуваних подій, що створює образну структуру, а також є прикметною особливістю мовно-художньої практики письменниці. Поетоніми аналізованого твору ілюструють майстерність авторки у доборі онімів, що є важливим текстотвірним засобом.

4. У романі-феєрії Галини Пагутяк «Зачаровані музиканти» зафіксовано 218 власних назв, зокрема:

вітопоетоніми (63,8% від усіх зафіксованих поетонімів) (антропопоетоніми (*Докія; Івасик; Данте*): найменування жінок, найменування чоловіків, найменування відомих людей; міфопоетоніми (*Господь; Перун; Спаситель*: релігіопоетоніми (монотеопоетоніми і політеопоетоніми) й ангело- та агіопоетоніми; зоопоетоніми (*Сивулька*), зокрема гіппопоетонім);

топопоетоніми (19,3% від усіх зафіксованих поетонімів) (ойкопоетоніми (*Афіни, Львів, Прага, Воловине, Чорторія*): астіпоетоніми, комопоетоніми; хоропоетоніми (*Італія, Франція, Волощина, Журавенщина, Сілезія*): суверенопоетоніми, районопоетоніми; гідропоетоніми (*Дністер, Свіча, Стрий, Дунай, Обшир*): потамопоетоніми, лімнопоетоніми; оропоетоніми (*Бескиди, Бокоцин, Гора*: едитопоетоніми, скопулусопоетоніми, тумулусопоетоніми; спелеопоетонім (*Вифлєємська печера*); сільвопоетоніми (*Чорний ліс*));

ідеопоетоніми (6,9% від усіх зафіксованих поетонімів) (хронопоетонімами (*Великдень, Великий піст*): геортопоетоніми, темпопоетоніми; бібліопоетоніми (*Біблія, «Богородиця»*); артіпоетоніми («*Не перейти Дунай-річку глибокую...»*));

прагмапоетоніми (*Західна брама, Лаврівський монастир, Монастир Святого Духа, Спасівський монастир*) (3,7% від усіх зафіксованих поетонімів) (архітектуропоетоніми; домопоетоніми: андомопоетоніми, конструкціпоетоніми);

ергопоетоніми (*Замойська академія*) (0,4% від усіх зафіксованих поетонімів) (школопоетонім);

космопоетоніми (*Місяць*) (0,4% від усіх зафіксованих поетонімів);

апелятивоніми (*Пані, Німці, Чехи, Доля, Всесвіт, Рік*) (5,5% від усіх зафіксованих поетонімів) (персоноапелятивоніми, абстракціяпелятивоніми, об'єктоапелятивоніми).

5. У результаті нашого дослідження виявлено, що структурне розмаїття онімного простору аналізованого роману засвідчує функціонування:

158 простих (72,5% від усіх зафіксованих поетонімів) (*Маруся, Настя, Гриць, Михась, Беатріче, Макіавеллі, Сенека, Ісус, Спаситель, Сивулька, Мадярищина, Афіни, Львів Спаса, Місяць, Німці та ін.*);

51 складених (23,4% від усіх зафіксованих поетонімів) (*Діва Марія, Замойська академія, Зелені свята, Стефан Ліський, Марк Аврелій, Річ*

Посполита, Яків Флорентійчик та ін.) і

9 складних (4,1% від усіх зафіксованих поетонімів) (*Барвара-великомучениця, Великдень, Середземномор'я, «Богородиця» та ін.*) поетонімів.

Отже, особливістю онімного простору роману Галини Пагутяк є функціонування значної кількості поетонімів, що створюють сюжетно-композиційну канву художнього твору (вітопоетоніми, топопоетоніми), а також є фоном для розвитку фабули, конкретизують та деталізують описи подій, характеристику героїв та надають експресивності художньому тексту (ідеопоетоніми, прагмапоетоніми, ергопоетоніми, космопоетоніми, апелятивоніми). З'ясовано, що зазначені групи власних назв дібрані відповідно до ідейного задуму авторки та жанрово-стильових особливостей аналізованого твору.

Перспективою подальших ономастичних досліджень вбачаємо у комплексному вивченні онімного простору інших творів Галини Пагутяк, що допоможе простежити динаміку розвитку ідіостилю письменниці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Артюх, 2009	1. Артюх А. В. Проза Галини Пагутяк : герметичність як домінанта індивідуального стилю : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Київ, 2009. 21 с.
Белей, 1996	2. Белей Л. О. Українська літературно-художня антропонімія кінця XVIII – XX століття: дис. ... доктора філол. наук : 10.02.01. Ужгород, 1996. 394 с.
Біла, 2011	3. Біла І. Метароман Галини Пагутяк: текст і контекст : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Дніпропетровськ, 2011. 20 с.
Бокшань, 2017	4. Бокшань Г. Неоміфологізм у художній прозі Галини Пагутяк : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Київ, 2017. 20 с.
Вегеш, 2021	5. Вегеш А. І. Проблеми української літературно-художньої антропоніміки: методичний посібник для студентів 5-6 курсів філологічного факультету. Ужгород. 2021. 67 с.
Волянюк, 2014	6. Волянюк І. О. Актуальність вивчення ономастики в школі. <i>Нова педагогічна думка: наово-методичний журнал</i> . Рівне, 2014. С. 109–111.
Горбач, 2017	7. Горбач О. С. Ономастикон українських сатирично-гумористичних текстів кінця XX – початку XXI століття : дис. ...канд. філол. наук : 10.02.01. Кам'янець-Подільський, 2017. 243 с.
Горячок, 2013	8. Горячок І. В. Поетоніми збірки поетеси-подільянки О. Радущинської «Стукав сніг...» як засоби її світобачення. <i>Актуальні проблеми філології та перекладознавства</i> . Хмельницький, 2013. Вип. 6 (3). С. 49–55.

Гречин, 2020	9. Гречин І. Топоніміка збірки Галини Пагутяк «Уріж та його духи»: маркування етнокультурного простору. <i>Художні феномени в історії та сучасності («Пам'ять та ідентичність»)</i> : тези доповідей VI Міжнародної наукової конференції. Харків, 2020. С. 38-39.
Данилюк	10. Данилюк О. К. Вивчення ономастики майбутніми вчителями початкової школи. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/543/1/Danylyuk%20O.Pdf (дата звернення: 12.11.2024).
Доценко, 2018	11. Доценко М. В. Поетоніміка модерністської та постмодерністської прози: дис. ... к-та філол. наук. 10.02.01. Вінниця: ДонНУ ім. Василя Стуса, 2018. 199 с.
Дудіна	12. Дудіна Т. Галина Пагутяк: кртка біографія. URL : https://osvita.ua/school/biography/89352/ (дата звернення : 20.09.2024).
ЕСУМ, 2003	13. Етимологічний словник української мови : у 7 т. Укладачі Р. В. Болдирев, В. Т. Коломієць, А. П. Критенко, О. С. Мельничук, Г. П. Півторак та ін. Київ : Наукова думка, 2003. Т. 4: Н-П. 657 с.
Калінкін, 1999	14. Калінкін В. М. Поетика оніма : монографія. Донецьк : Донеччина, 1999. 408 с.
Карпенко, 2017	15. Карпенко О. Ю., Серебрякова В. В. Екзотичність фентезійних поетонімів. Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2017. Випуск64(2). С. 10–17.
Карпенко, 1975	16. Карпенко Ю. О. Назва твору як об'єкт ономастики: Переважно на матеріалі творчості Миколи Бажана. Повідомлення Української ономастичної комісії. Київ : Наукова думка, 1975. Випуск 13. С. 3–10
Карпенко,	17. Карпенко О. Ю. Про літературну ономастику та її

2000	функціональне навантаження. Записки з ономастики. Одеса : Астропринт, 2000. Вип. 4. С. 68–74.
Карпенко, 2006	18. Карпенко О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики: монографія. Одеса : Астропринт, 2006. 325 с.
Козловська, 2018	19. Козловська Д. В. Структурно-семантичні та функціонально-стилістичні характеристики поетонімії романів українських письменниць початку ХХІ ст. : дис. ... канд. філол. наук. : 10.02.01. Вінниця, 2018. 260 с.
Крупеньова, 2001	20. Крупеньова Т. І. Ономастика драматичних творів Лесі Українки : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Одеса, 2001. 20 с.
Лілік, 2019	21. Лілік О.О., Сазонова О.В. Антропоніми в художньому дискурсі Галини Пагутяк (на матеріалі романів «Урізького циклу»). <i>Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка</i> . Серія. Філологічні науки. Мовознавство. Дрогобич, 2019. №11. С.83-87.
Лукаш, 1997	22. Лукаш Г. П. Ономастикон прозових творів Володимира Винниченка : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Донецьк, 1997. 178 с.
Лупол, 2011	23. Лупол А. В. Онімний простір у поезії Василя Стуса : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Одеса, 2011. 19 с.
Максимюк, 2012	24. Максимюк М. В. Онімний простір постмодерністського тексту : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Чернівці, 2012. 268 с.
Мельник, 2009	25. Мельник Г. І. Онімікон у структурі ідіостилю (на матеріалі поезії Євгена Маланюка) : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.01. Одеса, 2009. 19 с.

Набухотна, 2023	26. Набухотна Ю. Особливості вивчення поетонімів у закладах вищої освіти (на прикладі творчості В. Шкляра). <i>Поділля. Філологічні студії: електронний збірник наукових праць</i> . Хмельницький, 2023. Випуск шістнадцятий. Том другий. С. 139–144.
Нейман, 2023	27. Нейман В. Псевдопоетоніми тревелогу Макса Кідрука «На Зеландію!»: мотиваційний аспект. <i>Поділля. Філологічні студії: електронний збірник наукових праць</i> . Хмельницький, 2023. Випуск шістнадцятий. Том другий.
Нейман, 2023	28. Нейман В. Топопоетонімікон тревелогу Макса Кідрука «На Зеландію!». <i>Науковий потенціал дослідника: філологічні та методичні пошуки: збірник наукових праць викладачів і студентів</i> . Випуск одинадцятий. Глухів, 2023. Ст. 75-81.
Пагутяк	29. Пагутяк Г. Це світ змінився, а не я. URL : http://pahutyak.com/ (дата звернення : 20.09.2024).
Пагутяк, 2010	30. Пагутяк Г. Зачаровані музиканти : роман-феєрія. Київ, 2010. 224 с.
Панцьо, 2009	31. Панцьо С. Є., Лісняк Н. І. Функціонально-стилістичні особливості антропонімів у творах Галини Пагутяк. <i>Інформаційні технології в освіті</i> . 2009. № 9. С. 185–190.
Петрова, 2003	32. Петрова Л. П. Власне ім'я як засіб інтелектуалізації поетичного мовлення (на матеріалі поезій Ліни Костенко): дис. .. канд. філол. н. Харків, 2003. 210 с.
Попович, 2004	33. Попович Н.Ф. Літературно-художня антропонімія української драматургії XIX-XX ст.: дис... канд. філол. наук: 10.02.01. Ужгородський національний університет. Ужгород, 2004. 265 с.

Програма, 2017	34. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Українська література. 10-11 класи» / Мовчан Р. В. та ін. 2017. 41 с.
Програма УМ, 2017	35. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів «Українська мова. 10-11 класи» / Л. І. Мацько, Т. Л. Груба, О. М. Семенов, Т. В. Симоненко. 2017. 82 с.
Селіверстова, 2003	36. Селіверстова Л. І. Ономастикон у поетичному ідіолекті Яра Славутича: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01. Харків, 2003. 19 с.
Селіверстова, 2003	37. Селіверстова Л. І. Ономастикон у поетичному ідіолекті Яра Славутича: дис. ... канд. філол. наук: 10.02. Харків, 2003. 296 с.
Сколоздра, 2006	38. Сколоздра О. Р. Онімно-апелятивна номінація особи у «малій прозі» Івана Франка. <i>Актуальні проблеми дослідження граматики та лексикології</i> : матеріали міжнародної науково-теоретичної конференції 4-5 жовтня 2006 року. Вінниця: ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 2006. С. 93–98.
Скорук, 2014	39. Скорук І. Д. Курсова та дипломна роботи з ономастики: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Луцьк: Вежа-Друк, 2014. 296 с.
Бучко, 2012	40. Словник української ономастичної термінології. Упорядники Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова. Харків: Ранок-НТ, 2012. 256 с.
Станіславова, 2021	41. Станіславова Л. Л. Антропоніми у романах саги про Відьмака А. Сапковського: типологія, переклад. <i>Славістичні студії: лінгвістика, літературознавство, дидактика</i> : збірник наукових праць.

	Хмельницький : ФОП Бідюк Є. І., 2021. Випуск дев'ятий. С.198-204.
Станіславова, 2011	42. Станіславова Л.Л. Онімна специфіка драм О. Ірванця «Маленька п'єса про зраду для однієї актриси» та «Recording». <i>Вісник Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника. Філологія</i> . Випуск XXIV-XXXI. Івано-Франківськ: В-во Прикарпатського національного ун-ту, 2011. С.355-359.
Станіславова, 2013	43. Станіславова Л. Л. Стилiстично-виражальні можливості топонімів у афористиці Р. Доценка. <i>Актуальні проблеми філології та перекладознавства</i> . Зб.наук.праць: Вип.6. Хмельницький: ХмЦнп, 2013. С.237-247.
Терещенко, 2012	44. Терещенко Л. В. Антропонімікон байкарської спадщини П. П. Білецького-Носенка. <i>Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Філологія (мовознавство) : збірник наукових праць</i> . Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер», 2012. Випуск 16. С. 399–404.
Терещенко, 2013	45. Терещенко Л. В. Оніми в байкарській спадщині Маркіяна Шашкевича. <i>Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наукових праць</i> . Випуск 6. Частина третя. Хмельницький : ХмЦНП, 2013. С. 247–258.
Терещенко, 2009а	46. Терещенко Л. В. Особливості використання пропріативів у байках Г. Сковороди, Є. Гребінки, Л. Боровиковського. <i>Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наукових праць</i> . Хмельницький : ХНУ, 2009. Випуск 4. С. 218–220.
Терещенко, 2009б	47. Терещенко Л. В. Семантика і структура онімів у байках Євгена Гребінки. <i>Мовні і концептуальні картини</i>

	<i>світу</i> : зб. наукових праць. Київ, 2009. Випуск 26. Ч. 3. С. 224–228.
Терещенко, 2009в	48. Терещенко Л. В. Стилiстично-виражальнi можливостi антропонiмiв у байках Левка Боровиковського. <i>Studia Slavistica</i> . Ономастика. Антропонiмiка : науковий збiрник. Ужгород, 2009. Випуск 9. С. 329–336.
Терещенко, 2018	49. Терещенко Л. В. Топонiми у байках Л.Глiбова. <i>Актуальнi проблеми фiлологiї та перекладознавства</i> : зб. наукових праць. Хмельницький : ФОП Бiдюк Є.І., 2018, Випуск 14. С. 202–210.
Торчинський, 2008	50. Торчинський М. М. Структура онiмного простору української мови : монографiя. Хмельницький : Авiст, 2008. 550 с.
Торчинський, 2006	51. Торчинський М. М. Функцiї власних назв у художньому мовленнi. <i>Науковий часопис Нацiонального педагогiчного унiверситету iменi М. П. Драгоманова</i> : збiрник наукових праць / вiдп. ред. А. П. Грищенко. К. : НПУ iменi М. П. Драгоманова, 2006. Випуск 2. С. 295 – 301.
Торчинський, 2005	52. Торчинський М. М. Термiнологiя української поетонiмiки (лiтературної ономастики). <i>Українська термiнологiя i сучаснiсть</i> : Збiрник наукових праць. Вип. VI. Київ: КНЕУ, 2005. С.339-343.
Енциклопедiя	53. Українська мова. Енциклопедiя / М. В. Русанiвський. О. О. Тараненко. М. П. Зяблюк та iн. Київ : Українська енциклопедiя iм. М. Бажана, 2000. 752 с.
Програма УЛ, 2017	54. Усатенко Г.О., Фасоля А.М. Програма «Українська лiтература. 10-11 класи». 2017. 64 с.
Усова , 2006	55. Усова О. О. Ономастикон художнiх творiв Миколи Хвильового: автореф. дис. ...канд. фiлол. наук :

Філінюк, 2023	10.02.01. Донецьк, 2006. 18 с. 56. Філінюк В. А., Григорук Н. В. Ономастикон поетичного календаря «Дороги світла» Олександра Козинця. <i>Актуальні проблеми філології та перекладознавства</i> . Хмельницький, 2023. Вип. 27. С. 141–147.
Хлистун, 2006	57. Хлистун І. В. Власна назва в українській поезії II пол. XX століття (семантико-функціональний аспект): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2006. 22 с.
Шестопалова, 2006	58. Шестопалова Л. Д. Специфіка антропонімів у химерній прозі (на матеріалі творчості В. Г. Дрозда): автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.01 Одеса, 2006. 19 с.
Шульська, 2019	59. Шульська Н. М., Громик Ю. В., Зінчук Р. С. Структурні особливості простого ускладненого речення у творчості Галини Пагутяк (за матеріалом роману «Радісна пустеля»). <i>Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка</i> . Філологічні науки: наук. журн. Житомир: Вид-во Житомирського держ. ун-ту імені І. Франка, 2019. Вип. 3 (91). С. 76–83.
Ющишина, 2023	60. Ющишина О. М., Дубініна К. А. Онімний простір поезій Ольги Берези (на матеріалі збірки «Аграфка для Янгола»). <i>Global science: prospects and innovations: Proceedings of the 5th International scientific and practical conference</i> . Liverpool, United Kingdom. December 28-30, 2023. p. 697–703.
Gibka	61. Gibka M. Functions of characters' proper names in novels. <i>Onoma</i> . С. 49–66.
Graf, 2015	62. Graf Magdalena, Literackie nienazywanie. <i>Onomastykon polskiej prozy współczesnej</i> . Poznań 2015. Seria Filologia Polska № 161. 285s.